DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.16919373

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟିରେ ସାଂଧଭାଷାର ଅର୍ବାଚୀନ ଅର୍ଘ୍ୟ: ଚମ୍ପାଫୁଲ

ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ନାୟକ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଚଂପାଫୁଲ' ସନେଟ୍‌ର ବିନିର୍ମାଣ କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ଏହାର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ, ଆର୍କିଟାଇପାଲ୍ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏବଂ ସ୍ଥିତିବାଦୀ ଆବେଦନର ଉପପାଦ୍ୟକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରାଯାଇଛି। ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି ଯଥାର୍ଥରେ ଜଣେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସାରସ୍ୱତ ସ୍ରଷ୍ଟା। ତାଙ୍କର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଏହି କବିତାରେ ଏତେ ମାତ୍ରାରେ ବ୍ୟଂଜନାଶକ୍ତି ଥିବା ହେତୁ ସମାଲୋଚନାକୁ ଏହା ଖାଲି ତଟସ୍ଥ କରି ନଥାଏ, ବରଂ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚକିତ ମଧ୍ୟ କରିଥାଏ। ଏହି ଆଲୋଚନାରେ 'ଚଂପାଫୁଲ' କବିତାକୁ ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟିରେ ବିଚାର କରାଯାଇଛି। ଦର୍ଶନ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ, ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି, ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା-ପରଂପରା ପ୍ରଭୃତି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହାର ବିବେଚନା କରାଯାଇଛି। ପରିଶେଷରେ 'ଚଂପାଫୁଲ' କବିତାର ଭାଷାକୁ ଅର୍ବାଚୀନ 'ସନ୍ଧା ଭାଷା' ବା 'ସାଂଧ ଭାଷା' ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି ଓ ପ୍ରମାଣ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି। ଏଣୁ ଏହାକୁ "ନୂତନ ଚର୍ଯ୍ୟାଗୀତିକା" ବୋଲି ଅଭିହିତ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଛି।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ସହଜ, ସନ୍ଧାଭାଷା, ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ, ପ୍ରତୀକ, ଆଦିକଳ୍ପ, ଯୁଙ୍ଗୀୟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ

ଉପୋଦ୍‌ଘାତ:

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' ଏକ ପ୍ରକାର ସପୁଷ୍ପକ ଆବୃତବୀଜୀ ଉଦ୍ଭିଦର ପୁଷ୍ପବିଶେଷ ଅଟେ। ମାଗ୍ନୋଲିଆସି ପରିବାରଭୁକ୍ତ ଏହି ପୁଷ୍ପବିଶେଷ କୋଟିକୋଟି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ ଏସୀୟ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ହିମାଳୟର ପାଦଦେଶରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଜଣାପଡ଼େ। ଆଜିକୁ ୧୪୫ ରୁ ୧୬୫ କୋଟି ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ମାଗ୍ନୋଲିଆ ବଂଶୀୟ ପୁଷ୍ପବିଶେଷର ଜୀବାଶ୍ମ (Fossils) ବିଶେଷକରି କ୍ରେଟାସିଅସ୍ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ମିଳିଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ। ତଥାକଥିତ ଚଂପାଫୁଲ (Magnolia Champaca)ର ଜୀବାଶ୍ମ ଆଜିକୁ ୫୬ ରୁ ୩୪ କୋଟି ବର୍ଷ ତଳେ ଆଦିନୂତନ ଯୁଗ ବା ଇୟୋସୀନ ଯୁଗ (Eocene Epoch)ରେ ମିଳିଥାଏ। ୧୦୦ କୋଟି ବର୍ଷ ତଳୁ ଦୀର୍ଘ ୫୦ କୋଟି ବର୍ଷ ବିବର୍ତ୍ତନୀୟ ବିଭେଦନ ସୂତ୍ରରେ ଆଜକୁ ମାତ୍ର ୫୦ ରୁ ୩୦ କୋଟି ବର୍ଷ ତଳୁ ଏହା ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପୁଷ୍ପଭାବେ ପୃଥିବୀର ଉଷ୍ଣକଟୀବନ୍ଧୀୟ ଓ ନାତିଶୀତୋଷ୍ଣ କଟୀବନ୍ଧୀୟ ଅଞ୍ଚଳର ଜଳବାୟୁ ସହ ଖାପଖୁଆଇ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସୀୟ ଭୌଗୋଳିକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ବିଶେଷ ଉଦ୍ଭିଦ ପ୍ରଜାତି ଭାବରେ ନିଜର ବଂଶବିସ୍ତାର ଦ୍ୱାରା ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଜାହିର୍ କରିଆସିଛି। ଏଇ ମାତ୍ର ୫୦୦୦ ରୁ ୧୦ ହଜାର ବର୍ଷ ତଳେ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' ଗଛ ଏହାର ସୁବାସିତ ପୁଷ୍ପ, ଔଷଧୀୟ ଗୁଣାବଳୀ ଓ କାଠ ପାଇଁ ମାନବୀୟ କୃଷି ସହ ଉପଯୋଜିତ। ହୋମୋ ଇରେକ୍ଟସ୍ ଓ ହୋମୋ ସାପିଏନ୍‌ସର ଉଦ୍ଭବକାଳ ମାତ୍ର ଦୁଇଲକ୍ଷ ବର୍ଷ ତଳୁ। ଏହି ସୂତ୍ରରୁ ଚଂପାଫୁଲର ବାସ୍ନା ଓ ରୂପର ପ୍ରଭାବ ମଣିଷର ମସ୍ତିଷ୍କ, ଚେତନ, ଅବଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ମନ, ତଥା ସଂସ୍କୃତି, ସଭ୍ୟତା ଓ ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରଭୃତି ଉପରେ କେତେ ଯେ, ପ୍ରାଚୀନ ଓ

ଯୋଗାଯୋଗ : ଡ଼କ୍ଟର ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ନାୟକ, ଓ. ଶି. ସେ-୧
ସହକାରୀ ପ୍ରଫେସର ଓ ବିଭାଗମୁଖ୍ୟ ଅଧିସ୍ନାତକ ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ
ଫକୀର ମୋହନ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଲେଶ୍ୱର-୧, ଓଡ଼ିଶା
Email : santoshonly123@gmail.com
ORCIDID: https://orcid.org/0000-0003-0089-9098

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୫.୦୫.୨୦୨୫	୧୧.୦୬.୨୦୨୫	୨୫.୦୭.୨୦୨୫	୧.୦୮.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ନାୟକ, ସନ୍ତୋଷ ; ୨୦୨୫। : ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟିରେ ସାଂଧଭାଷାର ଅର୍ବାଚୀନ ଅର୍ଘ୍ୟ: ଚମ୍ପାଫୁଲ। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଙ; ପୃଷ୍ଠା :୨୪-୪୨।

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at :
https://pracheenews.com/

DOI:
https://doi.org/10.5281/zenodo.16919373
Article No - BPP00323

ଆଦିମ- ଏକଥା ଅନୁମାନ କରାଯାଇପାରେ। ଏଥିପାଇଁ ଏହା ମଣିଷ ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଙ୍ଗ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ରିଚୁଆଲ୍ ବା ଧାର୍ମିକ ସଂସ୍କାର ସହ ଜଡ଼ିତ। ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଭାବରେ ଏହା ପୃଥିବୀର ବିବିଧ ଭୂଖଣ୍ଡକୁ ସଂପ୍ରସାରିତ ଓ ସଂକ୍ରମିତ ହୋଇ ଅନୁରୂପ ପ୍ରଭାବ ମଣିଷର ମନ-ମସ୍ତିଷ୍କ ଉପରେ ପକାଇଛି। ଏସବୁ ଆଲୋଚନା କରିବା ଅଥବା ଏପରି ବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥ୍ୟ ପରିବେଷଣର କାରଣ ହେଉଛି 'ଚଂପାଫୁଲ'କୁ ଏକ ଫୁଲ ମାତ୍ର ବା ପ୍ରତୀକ ମାତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଭୂଖଣ୍ଡର ସମାଜ-ସଂସ୍କୃତି-ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଚିନ୍ତନ ଉପରେ ଥିବା ଏହାର ପ୍ରଭାବ ସାଦୃଶ୍ୟ ତଥା ପ୍ରଭାବ ପ୍ରାଚୀନତା / ଆଦିମତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଏହାକୁ ଏକ ଆଦିରୂପ (Archetype) ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରିନେବାର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ଉପସ୍ଥାପନ କରିବା। କାରଣ ଆର୍କିଟାଇପ୍ ବା ଆଦିରୂପ ହେଉଛି ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ, (a universal symbol), ଏକ ସାର୍ବଜନୀନ ପାଟର୍ନ ବା ଢାଞ୍ଚା ତଥା ଏକପ୍ରକାର ବ୍ୟାବହାରିକ ନମୁନା (Behavioral Template)। ତେବେ ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, 'ଚଂପାଫୁଲ'କୁ ନେଇ ବିବିଧ ଭାଷାରେ ବିବିଧ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଯେପରି ଚେତନାଗତ ଉଚ୍ଚାରଣ ଓ ଉଉରଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ, ସେସବୁର ଅନୁଧ୍ୟାନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ ଉତ୍ତାରେ ଏକ ବିରଳ ବିସ୍ମିତି ଅନୁଭୂତ ହୁଏ। ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ବିସ୍ମୟକର ଲାଗେ ମାତ୍ର ବାଇଶିବର୍ଷ ବୟସରେ 'ଚଂପାଫୁଲ'ର ଏ ଆଦିମ / ଅବବୋଧ, ଏ ପ୍ରାଚୀନ ଚୈତନ୍ୟ, ଏ ବିଚିତ୍ର ବାଙ୍ମୟ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଜଣେ ନବ ପ୍ରଜନ୍ମର ସ୍ରଷ୍ଟା ଭିତରୁ ଆସିବାର ଓ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବାର ଦେଖି। ୧୯୯୩ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ୩୧ ତାରିଖ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ସହ ଏକ ସାକ୍ଷାତ୍କାରରେ ନିଜେ କବି ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତି କହନ୍ତି ଯେ, ତାଙ୍କର ସ୍ମୃତିମତେ ୧୯୪୬ ମସିହାରେ 'ରେଭେନ୍ସାଭିଆନ୍' ପତ୍ରିକାରେ ତାଙ୍କର 'ଚଂପାଫୁଲ' କବିତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା। ୧୯୨୪ ରୁ ୧୯୪୬ର ଅନ୍ତର ମାତ୍ର ୨୨ ବର୍ଷ। ଏହି କବିତାଟିର ସଂରଚନା ଓ ସମ୍ଭାବନା ଏହାର ଅଦ୍ୱିତୀୟତାକୁ ପ୍ରମାଣ କରେ। ଏହି ଦୁଇଟି ବିଭାବ ଯଥାର୍ଥରେ ତାଙ୍କର ଏ କବିତାର ପ୍ରକୃତ ବିଭବ ତଥା ଅନ୍ୟନତାର ଅନନ୍ୟ ଇସ୍ତାହାର ଓ ଦସ୍ତାବିଜ୍- ଉଭୟ।

ବିଷୟାନୁପ୍ରବେଶ ଓ ଆଲୋଚନା: ଚମ୍ପାଫୁଲ ମଣିଷର ସଂସ୍କୃତି-ପରଂପରା-ସଭ୍ୟତା-ଆଦିମତା ଓ ପ୍ରାଚୀନତା ସହ ଚିରକାଳ ଜଡ଼ିତ। ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ବା ସନାତନଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ ଦେବୀଲକ୍ଷ୍ମୀ ତଥା ସମୃଦ୍ଧି, ସୌଭାଗ୍ୟ, ଦିବ୍ୟପ୍ରେମ, ତ୍ୟାଗ, ପବିତ୍ରତାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରୁଥିଲାବେଳେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହା ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ (Enlightment), ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ବା ବିକାଶ (Spiritual Growth), କରୁଣା, ମନୀଷା ବା ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ଜୈନଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ ଓ ଆତ୍ମାନୁଭବ (Spiritual growth and self-realisation)କୁ ବୁଝାଏ। ଜୈନଧର୍ମର ୨୪ତମ ତୀର୍ଥଙ୍କର 'ମହାବୀର' ଏହାକୁ ଅହିଂସା ଓ ଦୟା-ଅନୁକମ୍ପା ଓ ସହାନୁଭୂତିର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି। ଚୈନିକ ସଂସ୍କୃତିରେ ସୌଭାଗ୍ୟ, ବିକାଶ, ଆନନ୍ଦ, ଏବଂ ଡ୍ରାଗନ୍ ସହ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଏହା କ୍ଷମତା, ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରଚଣ୍ଡତାକୁ ପ୍ରତୀକିତ କରିଥାଏ। ଜାପାନୀ ସଂସ୍କୃତିରେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଜୀବନର ନଶ୍ୱରତା (fleeting nature of life)କୁ ସୂଚାଉଥିଲା ବେଳେ ଚେରୀଫୁଲ ସହ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଏହା ନଶ୍ୱରତା ବା ଅଚିରନ୍ତନତାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସାଙ୍କେତିକ ଭାବେ ସୂଚାଇଥାଏ। ଜାପାନୀ ଭାଷାରେ ଏହାକୁ ନେଇ ଏକ ରୂଢ଼ି ରହିଛି "Mono no aware", ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି "the pathos of things" ବା ଅନ୍ୟ ଭାବରେ କହିଲେ ଏହା ଜିନିଷ ବା ଘଟଣାଟେ ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ବା ଅନୁକମ୍ପାଶୀଳ ମନୋଭାବ ଦେଖାଇବାକୁ ବୁଝାଇଥାଏ। "It is a key term in Japanese culture that conveys a deep awareness of the transience of things and the gentle sadness that comes with it." ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟବିଦ୍ୱାନ୍ ମୋତୁରି ନୋରିନାଗା (Motoori Norinaga) ଏହାକୁ ଏକ ବିଶେଷ ଅର୍ଥରେ ପରିପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ। ଜାପାନୀ ଭାଷାରେ 'ମୋନୋ' (Mono)ର ଅର୍ଥ ଜିନିଷ, ଏବଂ 'ଏୱା' (Aware)ର ଅର୍ଥ 'ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା' ବା 'ଦୁଃଖ'। ଏହି ଦର୍ଶନଦ୍ୱାରା ଜୀବନରେ ଘଟୁଥିବା ଅନେକ କଥାକୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଭାବରେ ନିଆଯାଇପାରେ। ଯଥା- ବଦଳି ଯାଉଥିବା ଋତୁ, ହଜିଯାଉଥିବା ମଣିଷ ଓ ଜିନିଷ, ଚନ୍ଦ୍ରର ହ୍ରାସବୃଦ୍ଧି, ପ୍ରିୟପରିଜନଙ୍କ ଅବର୍ତ୍ତମାନତା ପ୍ରଭୃତି ସବୁକିଛି। ଏ ସବୁଥିରେ ଜୀବନର କ୍ଷଣଭଂଗୁରତା, ଅଳୀକତା ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରତୀକିତ ଓ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେବା ସହ ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ଦୁଃଖ-ଯାତନା-ବିଚ୍ଛେଦ-ଶୋଚନା ରହିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ବଜ୍ରକଣ୍ଠରେ ଏ ସଂସ୍କୃତି ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା କରେ। ସେହିପରି ଫେଙ୍ଗସୁଇ ମତରେ ଏହା ବିଶେଷକରି ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବ କୋଣରେ ବା ଦିଗରେ ରହି ସମୃଦ୍ଧିକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିଥାଏ ଓ ଶୂନ୍ୟରେ ଶକ୍ତି ସମତା ରକ୍ଷା କରିଥାଏ। ସେହିପରି ଥାଇଲାଣ୍ଡର ସଂସ୍କୃତି ଚଂପାଫୁଲକୁ ସମ୍ମାନ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱର ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ଦେଖିଥିଲା ବେଳେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସଂସ୍କୃତିରେ ପ୍ରେମ-ପ୍ରଣୟ-ରୋମାନ୍ସର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଏହା ଦଣ୍ଡାୟମାନ। ସେହିପରି ଶ୍ରୀଲଙ୍କାରେ ପାରଂପରିକ ବିବାହ ଉତ୍ସବରେ ଚଂପାଫୁଲକୁ

ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ। ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଏକ ପ୍ରକାରର ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ, ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ବିକାଶ, ଜ୍ଞାନର ସୁରଭି, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସୌଷ୍ଟବ ଓ ଜୀବନର ଭଙ୍ଗୁରତା ଓ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀତ୍ୱକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ଅପରପକ୍ଷରେ ସେହି ହିନ୍ଦୁ ସଂସ୍କୃତି, ବୌଦ୍ଧସଂସ୍କୃତି ଓ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ବା ତନ୍ତ୍ରସଂସ୍କୃତି ଅଥବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦର୍ଶନରେ ଏହାକୁ ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ ସହିତ ପ୍ରେମ ଓ କାମ (Lust)ର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ଚମ୍ପାଫୁଲ ଏକ କାମୁକ ଇଚ୍ଛା (Sensual Desire)ର ସଂଯୋଜକ ମାତ୍ର। ଯେପରିକି 'ଚମ୍ପକ' ନାମଟି ଶିବ ଓ ଶକ୍ତିଙ୍କର ମିଳନ ବା ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀଶକ୍ତିର ସମେକନକୁ ସୂଚାଇ ଥାଏ। 'କାମସୂତ୍ର'ରେ 'ଚମ୍ପକ' ଏକ ଏରୋଟିକ୍ (Erotic) ବା କାମୋଦ୍ଦୀପକ ପ୍ରେମ ଓ ରତ୍ୟାତ୍ମକ ଆନନ୍ଦ ବା କାମୁକାନନ୍ଦକୁ ପ୍ରତୀକିତ କରୁଥିବା କଥା କୁହାଯାଇଛି। ଏହାର ସୌରଭ ଦେବୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ ପ୍ରେମର ଦେବୀ ରତିଙ୍କ ସଂଯୋଜିତ। ବିଶେଷକରି ତାନ୍ତ୍ରିକ ଦର୍ଶନରେ ଶକ୍ତି ବା ଦେବୀଙ୍କ କ୍ଷମତା ଓ ନାର୍ଯ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ (Feminine Principles)ର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଚମ୍ପାଫୁଲକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ତନ୍ତ୍ର ପରଂପରା ମଧ୍ୟରେ ଏହି ପୁଷ୍ପର ସୌରଭ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଶକ୍ତିକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବାର କ୍ଷମତା ରଖେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି। ମହାକବି କାଳିଦାସଙ୍କ 'ମେଘଦୂତମ୍'ରେ ଚଂପାଫୁଲ 'ପ୍ରେମ' ଓ 'ଲାଳସା'ର ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ। ଅନେକ ସଂସ୍କୃତ କାବ୍ୟ କବିତାରେ ଏହାକୁ ପ୍ରିୟତମାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରୂପକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି। ଦାର୍ଶନିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହାର ସୁରଭି 'ସମ୍ମୋହନ' ଓ 'ଇଚ୍ଛାର ରହସ୍ୟ' (Allure and mystery of desire)କୁ ଇଙ୍ଗିତ କରେ ବୋଲି ବୁଝାଯାଏ। ପୁଣି ଲୈଙ୍ଗିକ ବୈପରୀତ୍ୟର ମିଳନ (Male-Female, Spiritual- Sensual) ଭାବରେ ଉପପାଦିତ ହେବା ସହ ଏହି ଫୁଲଟିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆନନ୍ଦର ଅଳୀକ ପ୍ରକୃତିକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ।

ଚମ୍ପକ ପୁଷ୍ପର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ ବର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ସାହ, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ, ଦ୍ରବଣଶୀଳତା ଓ ଇଚ୍ଛାର ଆବେଗ, ତଥା ଯୌନଲାଳସା, ବାସନା, ଅନୁରାଗ ଓ ଅଭିଳାଷାଦିକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ। ଏହି ପୁଷ୍ପଟିକୁ କାମପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଏହାର ସ୍ୱରୂପ ଓ ସୌରଭ ପାଇଁ ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ, ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଏହାକୁ ଶୃଙ୍ଗାରିକ ଓ କାମୋଦ୍ଦୀପକ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ (Erotic Sculptures) ସହ ସଂପୃକ୍ତ କରାଯାଇଛି। ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଚମ୍ପାଫୁଲକୁ 'ନାରୀର କାମୋତ୍ତେଜନା' ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସହ ଆତ୍ମପ୍ରତିଫଳନ ଓ ସଚେତନତାର ସ୍ୱରୂପ ଭାବରେ ଏହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଛି।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାରେ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଯେଉଁ ନିଆଁ କଥା କହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ଉତ୍ତାପ ଓ ଉତ୍ତେଜନାର କଥା କହିଛନ୍ତି, ଯେଉଁ ମଦ୍ୟ ଓ ମାଦକତାର କଥା କହିଛନ୍ତି- ତାହା ବାସ୍ତବିକ୍ ଅତୀବ ଗଭୀର-ଗହନ କଥା। ମହାକବି ଦାନ୍ତେ ଓ କବିଗୁରୁ ଏଲିଅଟ୍ 'ଗୋଲାପ' ଓ 'ନିଆଁ'କୁ ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ ବୋଲି କହନ୍ତି। "And the Fire and the Rose are one" (Eliot) ମାନବତା ସ୍ୱର୍ଗର ନନ୍ଦନକାନନ (Eden)ରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା। Humanity originated in the garden of Eden but was cast into the world of weeds and briars after the Fall. ସ୍ୱର୍ଗର ନିଆଁ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଗୋଲାପକୁ ନଷ୍ଟ କରେନାହିଁ। ବରଂ, ଏଦ୍ୱୟର ମିଶ୍ରଣ, ବା ଏକତ୍ରୀକରଣରେ ଫୁଟିଉଠେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ। ଏଠାରେ ଅବଶ୍ୟ ହଜିଯାଇଥିବା ସେଇ 'ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମ' (Divine Love) କଥା କୁହାଯାଇଛି। ମାତ୍ର ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଚମ୍ପାଫୁଲରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମ କଥା କହିନାହାନ୍ତି। ଏଲିଅଟ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ "All manner of things shall be well / when the longues of flame are in folded / Into the Crowned Knot of fire / And the fire and the rose are one." (Little Gidding, 5.255-258) ଏକ ଡିଭାଇନ୍ ପ୍ରେମର 'ସ୍ଥିର ବିନ୍ଦୁ'କୁ ସୂଚାଇଲାବେଳେ ଦାନ୍ତେ ସ୍ୱର୍ଗ ବା ପାରାଡାଇଜ୍‌ର ସଂରଚନା ଗୋଲାପ ଫୁଲ ପରି ଓ ଆତ୍ମାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ସେହି ଗୋଲାପର ପାଖୁଡ଼ାରେ ରହିବା କଥା କହିଛନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ 'ବଣନିଆଁ' ଏଠାରେ ସବୁକିଛି ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ କରିଦେଇଛି। ଗୋଲାପ ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକ। ନିଆଁ ଉଦ୍‌ବେଗ ଓ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରତୀକ। ଏ ଦ୍ୱୟ ମିଶି ଏକ ଟ୍ରାନ୍ସ୍‌ଫରମେସନ୍ ଓ ନବଜନ୍ମ ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି। "Fire transforms the rose signifying growth and rebirth." ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ କେତେବେଳେ transformation ଓ Renewalର ପ୍ରତୀକ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ (Beauty) ଓ ବିଧ୍ୱଂସ (Destruction)ର ପ୍ରତୀକ। ପୁଣି କେତେବେଳେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ-ଅମର ପ୍ରେମ (Eternal Love)କୁ ଏହି ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ ସୂଚାଇଥା'ନ୍ତି।

ଉଇଲିଅମ୍ ସେକ୍‌ସପିୟର ତାଙ୍କ ରୋମିଓ ଓ ଜୁଲିଏଟ୍‌ରେ କହନ୍ତି- "Love is a rose, but you'd rather have the fire." ରୁମିଙ୍କ କବିତାରେ ଏହି 'ଗୋଲାପ' ଓ ଆଉ 'ନିଆଁ' ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା ବେଳେ (The rose and the fire are one) ପାବ୍ଲୋ ନେରୁଦାଙ୍କ କବିତାରେ ପ୍ରେମକୁ ନିଆଁ ଭିତରର ଗୋଲାପ ଫୁଲ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି। ତାଙ୍କରି ଭାଷାରେ-

"Love is a rose in the fire." ନିଆଁର ଜ୍ୱାଳା, ତା'ର ତାତି, ତା'ର ଦହନ ଭିତରେ ହିଁ ଗୋଲାପର ପାଖୁଡ଼ାର କୋମଳତା ରହିଛି। ଅପୂର୍ବ ଦର୍ଶନ ଏ ପ୍ରେମର। ସଂଗୀତରେ ଏହି ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁର ସମନ୍ୱୟ କଥା Debussy ଓ Ravel କହିଥିଲାବେଳେ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ କଳାରେ Rodin ଓ Calder ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁର ସଂପର୍କ କଥା ଦେଖାଇଛନ୍ତି। ସେହିପରି ଚିତ୍ରକଳା କ୍ଷେତ୍ରରେ Georgia O' Keefee ଓ Salvador Daliଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁର ଅନ୍ୱିତି, ପ୍ରତ୍ୟନ୍ୱିତି ଓ ସମନ୍ୱିତି ଦର୍ଶାଯାଇଛି। ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ରୋମାନ୍ ପୁରାଣ କଥାରେ ଗୋଲାପ ଦେବୀ ଏଫ୍ରୋଡାଇଟ୍ ଏବଂ ଭେନସ୍‌ଙ୍କ ପରି ପ୍ରେମର ଦେବୀଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ ଥିବା କଥା କୁହାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ହିନ୍ଦୁ ବା ସନାତନ ଧର୍ମରେ ଗୋଲାପକୁ ହୃଦୟଚକ୍ର ସହ ସଂପର୍କିତ କରାଯାଇଛି, ଯାହା ପ୍ରେମ ଓ ଉତ୍ସାହକୁ ସୂଚାଇଥାଏ ମାତ୍ର। ସେହିପରି ଇସ୍‌ଲାମ ପରଂପରାରେ ଗୋଲାପକୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ ଓ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପ୍ରେମର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। କିନ୍ତୁ କୌତୁକର କଥା ଯେ, ଦାର୍ଶନିକ ବିଚାର ଅନୁସାରେ ବିଶେଷକରି Alchemical Symbolismରେ ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁକୁ ବୈପରୀତ୍ୟର ସମନ୍ୱୟ ବା Union of opposite (Masculine- feminine, active- passive) ବୋଲି କୁହାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ୟୁଙ୍ଗୀୟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱରେ ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ ଚେତନ ଓ ଅଚେତନ (Conscious and unconscious) ମନର ମିଳନ କଥାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ସେହିପରି ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦୀ ଦର୍ଶନରେ ଏହି ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ ଜୀବନର ଅଳୀକତା ଓ ନଶ୍ୱରତାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, 'ଗୋଲାପ' ଓ 'ନିଆଁ'ର ଏ ଅଭିନ୍ନତା ଗୁରୁପ୍ରସାଦୀୟ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'ରେ ଏକ ନିଆରା ଢଙ୍ଗ ଓ ସ୍ୱାଦରେ ବର୍ତ୍ତମାନ। ଏଠାରେ ଏ ନିଆଁରେ "ପୋଡ଼ିଯାଏ ଜଳିଯାଏ ସବୁ", ଏ ନିଆଁରେ "ମନେପଡ଼େ ରୋମାଞ୍ଚରେ ଶୋଇ" ଏ ନିଆଁ ଏଠାରେ 'ବଣନିଆଁ' ଯେଉଁଥିରେ "ପୋଡ଼ିଯାଏ ଜଳିଯାଏ ସବୁ", ଏ ନିଆଁରେ "ମାଂସଫୁଟେ ଫୁଲହୋଇ", ଏ ନିଆଁରେ ପୃଥିବୀର ଛାତିରେ ଲୋଟିଯିବାକୁ ହୁଏ, ଏ ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି, ଜଳି, ପାଉଁଶ ହୋଇଯିବାକୁ ହୁଏ ଓ ତାହାର ଆନନ୍ଦରେ ରୋମାଞ୍ଚିତ ହେବାକୁ ପଡ଼େ। ଏ ହେଉଛି ଗୁରୁପ୍ରସାଦୀୟ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'ର 'ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ'ର କଥା। ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଭୀଷଣ କୁହୁକ ଥିବା କଥା କବି କହିଛନ୍ତି। କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ "ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଏଡ଼େ ସେ ଯେ ଦାରୁଣ କୁହୁକ / ରକ୍ତେଯାଏ ନିଆଁ ଲାଗି, ଛାତି ଆଉ ନିଶ୍ୱାସରେ ନିଆଁ / ଛାତି ଆଉ ନିଶ୍ୱାସରେ ନିଆଁ ସେ ଯେ ଦେହେଦେହେ ବିଜୁଳି ଚମକ / ବିଜୁଳି ଚମକ ସେ ଯେ ବଣନିଆଁ, ସବୁ ଯାଏ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ,/ ପୃଥିବୀ ଛାତିରେ ଲୋଟି ପୋଡ଼ିଯାଏ ଜଳିଯାଏ ସବୁ / ମାଂସଫୁଟେ ଫୁଲ ହୋଇ ମନେପଡ଼େ ରୋମାଞ୍ଚରେ ଶୋଇ।" (ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଓ ରାଓ, ଭାନୁଜୀ, ୧୯୫୫: ୧୬) ଚମ୍ପାଫୁଲରେ ଥିବା କୋମଳ ଗୋଲାପର କୁହୁକ ହୋଇଉଠିଛି ଦାରୁଣାତିଦାରୁଣ। ସେହି କୁହୁକର ଦାରୁଣ ପ୍ରକୃତିରୁ ରକ୍ତରେ ଲାଗିଛି ନିଆଁ। ସେ ନିଆଁ ରକ୍ତରୁ ଯାଇ ଲାଗିଛି ଛାତି ଆଉ ନିଃଶ୍ୱାସରେ। ସେ ନିଆଁ ଛାତି ଓ ନିଃଶ୍ୱାସରୁ ଯାଇ ସାରା ଦେହରେ ବିଜୁଳିର ଚମକରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଓ ସେହି ବିଜୁଳି ଚମକ ବଣନିଆଁରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସବୁକିଛି ଜାଳିପୋଡ଼ି ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ କରିଦେଇଛି। ସବୁ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହେଲାପରେ ପୃଥିବୀ ଛାତିରେ ଲୋଟି ସବୁ ପୋଡ଼ି ଜଳିଗଲାପରେ ମାଂସ ଫୁଲହୋଇ ଫୁଟିଛି। ଗୋଲାପରୁ ନିଆଁ ଆସିଲା ପରି ଏଠାରେ ପୁଣି ନିଆଁରୁ ଗୋଲାପର ଜନ୍ମ ହୋଇଛି। ଗୋଲାପ ଫୁଟିଛି। ସବୁକିଛି ରୋମାଞ୍ଚମୟ ହୋଇଉଠିଛି। ଏହିଠାରେ ଏଲିଅଟ୍ ଓ ଦାନ୍ତେଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା, ରୁମିଙ୍କ କାବ୍ୟିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ, ପାବ୍ଲୋ ନେରୁଦାଙ୍କ "ନିଆଁରେ ଫୁଟିଥିବା ଗୋଲାପର କଥା", ପ୍ରେମ-ପ୍ରଣୟ-ଲିବିଡୋ, ଯୌନାକାଂକ୍ଷା ଓ କାମନା ବାସନା ପ୍ରଭୃତିର କଥା ଆପେଆପେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯାଏ। ଏଠାରେ ଆଲ୍‌ଡସ୍ ହକ୍ସଲେଙ୍କ କଥା ମନେପଡ଼େ। ସେ କହିଥିଲେ- "Beauty is worse than wine, it intoxicates both the holder and beholder." 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'ର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବା ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଆବେଦନର ମଞ୍ଜ କଥାଟି ହେଲା ପୃଥିବୀ ଛାତିରେ ଲୋଟି ସବୁକିଛି ପୋଡ଼ିଜଳି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା। ଏଣୁ ଏଠାରେ ଉଭୟପକ୍ଷ 'ପାଉଁଶ ହେବା' ସାର ମାତ୍ର।

ଚମ୍ପାଫୁଲରେ ନିଆଁ ଓ ଜଳ ଏକାକାର ହେବାର ଦୃଶ୍ୟ ଏକ ଅନନ୍ୟ ଉପଲବ୍ଧି। ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ, ବିଧ୍ୱଂସ ବିନିର୍ମାଣ, ବୈପରୀତ୍ୟ, ରୂପାନ୍ତରଣ, ସମନ୍ୱୟ ଓ ଆବେଗାତିଶଯ୍ୟର କଥା ଏଠାରେ କୁହାଯାଇଛି। ଗ୍ରୀକ୍ ପୁରାଣରେ ପ୍ରେମେଥିଅସ୍ ଅଗ୍ନିର ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ଗୃହୀତ ହେଲାବେଳେ ପୋସିଡନ୍ (Poseidon) ଜଳତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ଗୃହୀତ। ଜଳ ଓ ଅଗ୍ନି ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ରୂପାନ୍ତରଣକୁ ମଧ୍ୟ ସୂଚାଇଥାଏ। ଉଇଲିୟମ୍ ସେକ୍‌ସପିୟର କହନ୍ତି, "Fire and water, both destructive and creative." ସେହିପରି ହୋମରଙ୍କ ଇଲିଆଡ୍‌ରେ "The fiery passion of Achilles, tempered by the water of sorrow" କୁହାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ରୁମିଙ୍କ କବିତାରେ "The fire of love, quenched by the water of wisdom" ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି। ସେହିପରି ୟୁଙ୍ଗୀୟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱରେ ନିଆଁ ଓ ଜଳ ଯଥାକ୍ରମେ

ଚେତନ ଓ ଅଚେତନକୁ ବୁଝାଇଥାଏ। ହେରାକ୍ଲିଟସ୍ ନିଆଁ ଓ ଜଳକୁ ବୈପରୀତ୍ୟର ଐକ୍ୟ ବା ସହାବସ୍ଥାନ ବୋଲି କହିଲାବେଳେ Yin-Yang Taoismରେ ବୈପରୀତ୍ୟର ପାରସ୍ପରିକତା କଥା ହିଁ କହନ୍ତି। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାରେ ଏହି ନିଆଁ ଓ ଜଳ ଉଭୟ ରହିଛନ୍ତି। ଏଠାରେ ଦେଖିବାକଥା ଯେ, ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକରେ ସମୁଦ୍ର ବାଟ ଭୁଲିବା, କୂଳ ଡେଇଁ ଆସିବା, ଭରା ନଇ ଛାତି ଶୁଖିଯିବା, ପଥର ତରଳିବା ଏବଂ ମଶାଣିର ଭୂତପ୍ରେତ ଛାଡ଼ି ରଜବତୀ କନ୍ୟା ଲାଗି ଯୋଗୀ ମଦନରେ ମାତିବା ଘଟଣା ଏହି ନିଆଁ ଆଉ ଜଳର କଥା। ଗୋଟିଏ ପଟରେ ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକ, ଯାହାକି 'ନିଆଁ' ଅଟେ, ଅପରପକ୍ଷରେ 'ସମୁଦ୍ର', 'ଭରାନଈ', 'ପଥର' ଓ 'ଯୋଗୀ' ପ୍ରଭୃତି 'ଜଳତତ୍ତ୍ୱ'କୁ ତୁମୁଳ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି। କାହାକୁ ସେ ବାଟ ଭୁଲାଇ ବାଟବଣା କଲାଣି ତ, କାହାର ଛାତି ଶୁଖାଇଲାଣି, କାହାକୁ ତରଳାଇ ଦେଲାଣି ତ କାହାକୁ ପତଙ୍ଗ କରି ଆକର୍ଷିତ କରିସାରିଲାଣି। ପୁଣି ଏହି ଅଗ୍ନିତତ୍ତ୍ୱରେ ଯାଦୁକରୀ ପଥରକୁ ରଜାପୁଅ କରେ, ହାଡ଼ ସବୁ ହୁଏ ମୁକ୍ତାଫୁଲ। ଏହି ଅଗ୍ନିତତ୍ତ୍ୱରେ ରାଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ ଖସିଯାଏ ଶହଶହ ଥର, ଏହି ଅଗ୍ନିର ଆବେଶରେ କୋଟିଏ ମଣିଷଙ୍କ ମୂଳ ଗୋଟିଏ ଫୁଲରେ ହୋଇଥାଏ। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ୱାଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଏହି ଅଗ୍ନିତତ୍ତ୍ୱ ଜଳତତ୍ତ୍ୱକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି ସତ କିନ୍ତୁ ଏଥର ଏଥିରେ ବିଧ୍ୱଂସ ନୁହେଁ ବିନିର୍ମାଣ ହେଉଛି। 'ହାଡ଼' ସବୁ 'ମୁକ୍ତାଫୁଲ' ହେବା, 'ରାଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ', 'ପାଣିର ସୁଏ ସୁଏ ଭାସିଯିବା' ଓ 'ଗୋଟିଏ ଫୁଲରେ କୋଟିଏ ମଣିଷର ମୂଳ ହେବା' ଏକପ୍ରକାର ସର୍ଜନମୁଖୀ ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ବିଧ୍ୱଂସମୁଖୀ ସର୍ଜନା ମାତ୍ର। ଏହିପରି ଏଠାରେ ନିଆଁ ଓ ପାଣି ଏକ, ଅଭିନ୍ନ, ଏକାକାର ଓ ଏକମୁଖୀ, ଏକ ଦେଶୀୟ ଓ ଏକ ଗୋତ୍ରୀୟ ହୋଇଉଠିଛନ୍ତି। କବିତାଟିର ଷଷ୍ଠକରେ ଏହା ଆହୁରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ। ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଯେଉଁ 'ଦାରୁଣ କୁହୁକ' କଥା କୁହାଯାଇଛି, ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଅଗ୍ନିତତ୍ତ୍ୱ। ତା'ରି ପାଇଁ ରକ୍ତରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯାଏ, ଛାତି ଆଉ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯାଏ। ଛାତି ଆଉ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ନିଆଁ ଲାଗି ଦେହରେ ବିଜୁଳିର ଚମକ ଖେଳାଇଦିଏ। ଏହି ବିଜୁଳି ଚମକ ବଣନିଆଁ ହୁଏ ଓ ନିଜର ଅସଲ ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଜାହିର୍ କରି, ସବୁକିଛି ଜାଳିପୋଡ଼ି ନଷ୍ଟ କରିଦିଏ, ଛାରଖାର କରିଦିଏ। ଏହା ତ ନିଆଁର ସ୍ୱାଭାବିକ କାମ। କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖନ୍ତୁ ନିଆଁର ଏହି କାମର ପରିଣତି କ'ଣ ହେଲା। ମାଂସ ସବୁ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିଲା। ରୋମାଞ୍ଚରେ ମନ ଭରିଗଲା। ଏହା ଏକ ୱାଟର୍ ଆକ୍ଟ ବା ଜଳଜନିତ କାର୍ଯ୍ୟ। ଏହା ସର୍ଜନାର କଥା। ଏହା ଜଳର କାମବିଶେଷ ମାତ୍ର। ଏଣୁ ଜଳ ଯାହା କରିବା କଥା ନିଆଁ ତାହା କଲା; କିନ୍ତୁ ତା' ନିଜ ଢଂଗୀରେ। ଏଣୁ ଏଠାରେ ନିଆଁ ଓ ଜଳର ଅଭେଦତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ। ନିଆଁ ଓ ପାଣି ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏକାକାର ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି। ହୁଏତ ଜଳ ଓ ନିଆଁ ମିଶିକରି ଏପରି ସର୍ଜନାର ପ୍ରଣବ ମନ୍ତ୍ର ଗାଇଉଠିଛନ୍ତି ଏଠାରେ। ଏ ଉଭୟତତ୍ତ୍ୱ ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ବିନିର୍ମାଣର ଯଥାର୍ଥ କାରକ ମାତ୍ର। ଗୋଲାପ ଓ ନିଆଁ ପରି, ନିଆଁ ଓ ପାଣି ପରି- ରକ୍ତ ଓ ମଦ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଏକାକାର। Life ଆଉ Vitality, Sacrifice ଆଉ Redemption ଏବଂ Passion ଆଉ Intensityର କଥା ଏଠାରେ ରହିଛି। ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଯେଉଁ TRANSUBSTANTIATION (Change of substance) କଥା କୁହାଯାଇଛି ଏଠାରେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ସେହିପରି 'ଟ୍ରାନ୍ସ-ସବ୍‌ଷ୍ଟାନ୍‌ସିଏସନ୍' ହିଁ ଘଟିଛି। ଦାରୁଣ କୁହୁକ ପରି ରକ୍ତ ଓ ଛାତି, ନିଶ୍ୱାସରୁ ନିଆଁ, ଦେହଯାକ ନିଆଁ ବଣନିଆଁ ପରି ଚରିଯାଏ ଓ ଶେଷରେ "ମାଂସ ଫୁଲ ପରି ହୋଇ ଫୁଟିବା" ଏକ ପ୍ରକାରର 'ଟ୍ରାନ୍ସ ସବ୍‌ଷ୍ଟାନ୍‌ସିଏସନ୍' ମାତ୍ର। "Transubstantiation ("Change of the substance") is the term used by Catholics to denote what is changed, not to explain how the change occurs, since the Catholic Church teaches that "the signs of bread and wine become, in a way surpassing understanding, the Body and Blood of Christ." ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମୀୟ ମିଥ୍‌ଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ ରୋମ୍ ଓ ଗ୍ରୀସ୍‌ର ମିଥ୍ ଆହୁରି ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ, ଆହୁରି ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିଲା ପରି ମନେହୁଏ ଏ କବିତାର ହରକତ୍, ଥିମ୍ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସହ। 'ମଦ୍ୟ' ପ୍ରାଚୀନ ରୋମୀୟ ଓ ଗ୍ରୀକ୍ ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ Dionysus / Bacchus ଦେବତାଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ। ମଦ୍ୟ ଓ ଉର୍ବରତାର ଦେବତା ଡାୟୋନିସସ୍‌ଙ୍କ କଥା ଏଠାରେ ସ୍ମୃତିଗୋଚର ହୁଏ। ପୂର୍ବୋକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନା କ୍ରମେ 'ମଦ୍ୟ'ର ନିଶା ଓ ତଜ୍ଜନିତ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମାଦକତାର ପ୍ରଭାବ ବା ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକ/ନିଶା/ମଦ୍ୟରେ ସମୁଦ୍ର ବାଟ ଭୁଲିବାଠାରୁ, ସେହି ନିଶାରେ ବା ଚମ୍ପାଫୁଲର ସେହି ମାଦକତାରେ ନଈର ଭରାଛାତି ଶୁଖିବା, ପଥର ତରଳିବା, ଯୋଗୀ ଯୋଗ ତପାଦି ଛାଡ଼ି, ମଶାଣିର ଭୂତପ୍ରେତ ଛାଡ଼ି ରଜବତୀ କନ୍ୟା ସହ ମଦନରେ ମାତିବା ଓ 'ହାଡ଼' 'ଫୁଲ' ହେବା, ଝରଣାର ସୁଅରେ ସୁଅରେ ବେଣୀଫୁଲ ଖସି ଭାସିଯିବା ଏବଂ ଦେହର ବିଜୁଳି ଚମକରୁ ପରିଶେଷରେ 'ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା' ସର୍ବୋପରି ଉର୍ବରତା, ଜନ୍ମ, ସୃଷ୍ଟି ଓ ସନ୍ତୋଷର କଥା, ଦେହମନ ଓ ଆତ୍ମାରେ ରୋମାଞ୍ଚ

ଖେଳିଯିବା ତଥା ବିଚିତ୍ର ବୈପରୀତ୍ୟକୁ ଅଙ୍ଗୀକାର କରିବା କଥାକୁ ହିଁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ। ଲୋକକାହାଣୀରେ ରକ୍ତ ଓ ମଦ୍ୟ ରାକ୍ଷସୀୟ ପ୍ରକୃତି ଓ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସହ ବିଜଡ଼ିତ। ସେହିପରି Judaismରେ ମଦ୍ୟକୁ Kiddush (blessing) ଏବଂ Passover rituals ମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ। ତେବେ ଏକଥା ଏଠାରେ ଅନ୍ତତଃ ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ, ରକ୍ତ ଓ ମଦ୍ୟର ମିଥୋଲୋଜି ମଧ୍ୟ ଯାଦୁକରୀ ଶକ୍ତିର ପ୍ରଭାବ ଓ ଯୌନକାଂକ୍ଷାର ପୂର୍ତ୍ତି, ଅବପୂର୍ତ୍ତି ଓ ଅଭିପୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ।

ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦୀ ଦର୍ଶନରେ ଉପରୋକ୍ତ 'ମଦ୍ୟ' ଓ 'ରକ୍ତ' ମଣିଷର ଭଂଗୁରତା, ସାନ୍ଦ୍ରତା ଓ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ସୂଚିତ କରିଥାଏ। ସେହିପରି Alchemical Symbolismରେ ରକ୍ତ ଓ ମଦ୍ୟ ଏକପ୍ରକାର ଆଧାତ୍ମିକ ରୂପାନ୍ତରଣ (Spiritual Transformation)କୁ ବୁଝାଇଥାଏ। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'କୁ ଏକ ବୀଜଗାଣିତିକ ଉପାୟରେ ଆଧାତ୍ମିକ ଉପାଦାନ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ ବିଚାର କଲେ ମଧ୍ୟ ପାଠକ- ସମାଲୋଚକଙ୍କୁ ନିରାଶା ମିଳିନଥାଏ। କାରଣ ଦେହର ବିନାଶ ପରେ ହିଁ ସେହିଠାରେ ଆତ୍ମାର- ଅନ୍ତର୍ଦେଶର ଅନ୍ତରତମ ଉପଲବ୍ଧି ମିଳିପାରେ ଓ ସେହିଠାରେ ଆଧାତ୍ମିକ ଉପଲବ୍ଧିର ଫୁଲ ଫୁଟିଥାଏ। ସହଜଯାନର ଦର୍ଶନ ଓ ତତ୍ତ୍ୱାନୁଯାୟୀ ଏଇ ଦେହ ଦେଇ, ଏହି ଦେହ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ବିଦେହର ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବା। ସେ ବିଦେହର ସନ୍ଧାନ ବାହାରେ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହି ଦେହ ଭିତରେ ମିଳିଥାଏ। ଦେହରୁ ଦେହୋତ୍ତର ଚେତନାର ସଂକ୍ରମଣ- ଅଧିକ୍ରମଣ ଓ ଅତିକ୍ରମଣ ପାଇଁ ଏଇ ପଞ୍ଚଭୂତ- ପଞ୍ଚକୋଷାବୃତ ଶରୀର ହିଁ ଆବଶ୍ୟକ। ସବୁକିଛି ପୋଡ଼ିଯିବା, ଜଳିଯିବା, ଦେହର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ବିଲୁପ୍ତି ବା ଶୂନ୍ୟତାକୁ ସୂଚିତ କରେ। ଏବଂ ମାଂସଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବାର ଅର୍ଥ ଦେହରେ ବିଦେହର ସମ୍ଭାବନା ତଥା ସଂଦର୍ଶନ ମିଳିବା। ରୋମାଞ୍ଚରେ ମନେପଡ଼ିବାର ଅର୍ଥ ରୋମାଣ୍ଟିସିଜିମ୍‌ର ଆଧିଭୌତିକ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିପାରିବା। ସହଜଯାନରେ ସାଧକ / ସାଧିକାର ସିଦ୍ଧିରେ 'ମୁଦ୍ରା'ର ଆବଶ୍ୟକତା ପରି ଏ ଦେହରେ ସେ ଫୁଲ ଫୁଟିବା ପାଇଁ ଯାଦୁକରୀ ରାଜାଝିଅ ଓ ଯୁବକର ଉପସ୍ଥିତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ। ଏହି କବିତାଟିକୁ Political Romanticism, Sublime Romanticism, Naturalistic Romanticism, Feministic Romanticism, Supernatural Romanticism ଏବଂ Impressionist Romanticism ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେ। 'ରଜାଝିଅ'ର ଉପସ୍ଥିତି, ଯୋଗୀ ଚରିତ୍ରର ଉପସ୍ଥିତି, ବଣନିଆଁର ଉପସ୍ଥିତି, ଯାଦୁକରୀର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ପୁରୁଷର ମେଣ୍ଢା ହେବା, ଭେଣ୍ଡା ହେବା, ହାଡ଼ ସବୁ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ହେବା, ପଥର ରଜାପୁଅରେ ପାଲଟିବା, ନଈ ଶୁଖିବା, ସାଗର ବାଟ ଭୁଲିବା ଓ ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା ଘଟଣା ମାଧ୍ୟମରେ ଏସବୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ସହଜରେ କରାଯାଇପାରେ। 'Champak Flower' is a Poem of paradox and polysemy, where every word, every phrase, every line, holds multiple, and contradictory meanings. It's a linguistic labyrinth, designed to delight, and confound where every path leads to multiple meanings and every meaning leads to multiple paths, inviting readers to explore, to discover and to create. ଚମ୍ପାଫୁଲର ଶୈଳୀ, ଶିଳ୍ପକଳା, ଥିମ୍ ଓ ଅର୍ଥବହତାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଏହା ଏକ କାବ୍ୟିକ ପ୍ରିଜିମ୍ ବା ବର୍ଣ୍ଣାଳୀ। It is a poetic prism, refracting light and meaning into a kaleidoscope of colours, and connotations each one revealing a new fact, a new truth, a new layer of significance. ଏଠାରେ ଥାକଥାକ ହୋଇ ଅର୍ଥ ସଜଡ଼ା ହୋଇ ରହିଛି। ପାଠକର ଦେଖିବା, ବୁଝିବା ଓ ଅବବୋଧ କରିବା ଉପରେ ଏହା କେବଳ ନିର୍ଭରଶୀଳ। It is a poem of protean possibility, shape- shifting, and morphing before our very eyes, like a mythological creature, defying fixed interpretation, inviting a conscious reader to engage in an ongoing dialogue of discovery. ଚମ୍ପାଫୁଲ କବିତା ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଏକ ବିଚିତ୍ର ବିସ୍ମୟକର ସିମ୍ଫୋନି। ଏହାର ପ୍ରତିଟି ପଦ, ପାଦ, ପଙ୍‌କ୍ତି ଓ ବିରାମ ଚିହ୍ନ ଅତୀବ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। କୁହାଯାଇପାରେ ଏହା ହେଉଛି ଏକ symphony of signification ଯେଉଁଠି ପ୍ରତିଟି ନୋଟ୍, ପ୍ରତିଟି ବାକ୍ୟାଂଶ, ପ୍ରତିଟି ଷ୍ଟାଞ୍ଜା ବା ପଦ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥ ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତି ନେଇ ଉଭାହୁଏ। ଏହାର texture polyphonic ଓ ବଳିଷ୍ଠ। ଏହି ବଳିଷ୍ଠ ଅର୍ଥଦ୍ୟୁତି ସମୀପ ପଠନ ଓ ଗଭୀର ମନନଶୀଳ ଅନୁଶୀଳନ ଓ ଶ୍ରବଣ ମାଧ୍ୟମରେ ଲାଭ ହୋଇଥାଏ। ଏକ ଋଷୀୟ nesting doll ପରି ଏହି କବିତାଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶ, କ୍ଷୁଦ୍ରାତିକ୍ଷୁଦ୍ର ଅବୟବ ଅର୍ଥଦ୍ୟୁତ, ଅର୍ଥଯୁକ୍ତ ଓ ଅର୍ଥାନ୍ୱିତ ହେବାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି। ଯଥାର୍ଥରେ ଏହା ହେଉଛି ଏକ palimpsest of poetic possibility ବା କାବ୍ୟିକ ସମ୍ଭାବନାର ଫଳକ ମାତ୍ର। କବିତାଟିକୁ ରୋମାଣ୍ଟିକ୍, ଆଣ୍ଟିରୋମାଣ୍ଟିକ୍, ଆଧାତ୍ମିକ,

ରହସ୍ୟବାଦୀ, ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିବାଦୀ, ଅସ୍ତିତ୍ୱବାଦୀ, ପ୍ରତୀକବାଦୀ, ରୂପକଳ୍ପବାଦୀ ଓ ଏହିପରି ଅନେକ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ କ୍ରମେ ଅନୁଧ୍ୟାନ, ଅନୁଶୀଳନ ଓ ପରିଶୀଳନ କରାଯାଇପାରେ। ବସ୍ତୁତଃ ଏହା ଏକ ଗୀତିକବିତା, ଏକ Labyrintine lyric, layered with labyrinthine meanings, ଏବଂ ଏହାର ସ୍ୱର ଉଚ୍ଚ, ଗମ୍ଭୀର ଓ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ, ଯାହା ପାଠକକୁ Twist ଓ Turns of Interpretations ପାଇଁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଏ, ଯେଉଁଠାରେ ଏହାର ପ୍ରତିଟି ପଦ ଓ ପାଦ ଓ କାବ୍ୟିକ ପାହାଚ ଏକ ନୂତନ ଉପଲବ୍ଧି, ଏକ ନୂତନ ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନ, ଏକ ନୂତନ ଚିତ୍ର, ଚରିତ୍ର ଓ ଚେହେରା, ସତ୍ୟର ଭିନ୍ନ ଏକ ରୂପକୁ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ। ସଂକ୍ଷେପରେ ଏହି କବିତା ପାଇଁ ଏତିକି କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, ଏହା ହେଉଛି Trapestry of tantalizing tropes, woven with words that whisper secrets to the soul, unfolding a kaleidoscope of meanings that mesmerize and mystify the reader. ପାଠକକୁ ଏକ ଚେତନାଗତ ବିସ୍ଫାରଣ ଓ ବିସ୍ଫୋରଣ ଦେବାପାଇଁ ଏହା ସର୍ବତୋ ଭାବେ ପ୍ରଯତ୍ନଶୀଳ ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ।

ମଦ୍ୟର ମାଦକତା ରକ୍ତରେ ମିଶେ। ସେ ନିଆଁ ହୁଏ। ରକ୍ତକୁ ସେ ନିଆଁ ଜାଳେ। ସବୁ ପୋଡ଼ିଯାଏ। ସବୁ ଜଳିଯାଏ। ସେ ରକ୍ତ ମାଂସରେ ଫୁଲ ଫୁଟାଏ, ସେ ନିଆଁ ମାଂସରେ ଫୁଲ ଫୁଟାଏ। ସେ ମଦ୍ୟର ମାଦକତା ଓ ଜ୍ୱାଳା ମାଂସରେ ଫୁଲ ଫୁଟାଇଦିଏ। ମଦ୍ୟ ଓ ରକ୍ତ ହୁଏ ଏକାକାର। ସବୁକିଛି ହୁଏ ଏକାକାର। Caravaggioଙ୍କ The Taking of Christ ଓ ଫ୍ରାନ୍ସିସ୍ ବେକନ୍‌ଙ୍କ Figure with Meat ଚିତ୍ରକଳା ମଧ୍ୟ ଏହି ରକ୍ତ ଓ ମଦ୍ୟର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉପସ୍ଥାପନା କରନ୍ତି, ଯାହା 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'ର "ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ବିକଶିତ ହେବା" ଭିତରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୁଏ। ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାବରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହି "ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା" ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଚେତନତା, ବୋଧିସତ୍ତା ଲାଭ ଓ ଉଚ୍ଚତର ଚେତନାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ଏହା ମଣିଷର କ୍ଷମତା, ପ୍ରତିଭା ଓ ସର୍ଜନଶୀଳତା ତଥା ଆତ୍ମସଚେତନତା ଓ ମାନବର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିକାଶ ବା ପର୍ସୋନାର ବିସ୍ଫାରଣକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ଜୀବନର ଚକ୍ର ଭାବରେ ଜନ୍ମ-ମୃତ୍ୟୁ, ବିକାଶ-ବିନାଶ, ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ପୃଥିବୀ ଓ ମାନବୀୟ ପ୍ରତିଭା ଓ ଅଭିଜ୍ଞତାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିବା ସଂଗେସଂଗେ Healing process, transformation ଏବଂ ଭୌତିକ, ଆବେଗିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଶରୀରର ପୁନର୍ଜୀବନ ଓ ପୁନର୍ସଂଚାରକୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତୀକିତ କରିଥାଏ। ଏହି ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା ଭିତରେ ରହିଛି ଏକ କଳାତ୍ମକ ଓ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଝଲକ (Creative Spark), ଉତ୍ସାହ ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ (inspiration and the manifestation of artistic expression) ଏବଂ ସାରସ୍ୱତ ବୌଦ୍ଧିକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ମହାନ୍ତିଙ୍କର ଏକ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ କବିତା। ଏହା ହିଁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କର ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟୋଗବାଦୀ କବିତା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ। ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତୀକର କଥା ଆସିଲାକ୍ଷଣି ଆମେ ବିବିଧ ପ୍ରତୀକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିଥାଉ, ଯଥା- ସାର୍ବଜନୀନ ପ୍ରତୀକ (Universal Symbol), ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରତୀକ (Cultural Symbol), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତୀକ (Personal Symbol), ପ୍ରାଚୀନ ବା ଆଦିମ ପ୍ରତୀକ (Archaic Symbol), ଅମୂର୍ତ୍ତ ବା ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରତୀକ (Abstract Symbol), କଂକ୍ରିଟ ପ୍ରତୀକ (Concrete Symbol), ସୂଚୀବଦ୍ଧ ବା ଅନୁକ୍ରମଣ ପ୍ରତୀକ (Indexical Symbol), ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପ୍ରତୀକ (Iconic Symbol), ଲାକ୍ଷଣିକ ବା ଚୈହ୍ନିକ ପ୍ରତୀକ (Emblematic Symbol) ଓ ରୂପକ ପ୍ରତୀକ (Metaphorical Symbol) ଇତ୍ୟାଦି। ପୁଣି ସେହି ପ୍ରତୀକ ବା କବିତାଟିର ବିବିଧ ସ୍ତରୀୟ ଅର୍ଥ ରହିଛି। ପାଠକ ସେହି ସ୍ତରଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଲିଖୋଲି ଯାଏ ଓ ପିଆଜ ପରି ପରସ୍ତ ପରସ୍ତ ଅର୍ଥ ବାହାର କରିକରି ଚାଲିଥାଏ। ଅବଶ୍ୟ ଏହି ପଠନ (Reading) ସେହି ପାଠକ ଓ ପାଠ (Text) ବା ଲେଖା (Writing) ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ। ଲେଖା ବା କବିତାଟିର ବିବିଧ ଅର୍ଥ ରହିଛି। ଯଥା- ବାହ୍ୟଅର୍ଥ ବା ଅଭିଧାର୍ଥ (Lexical or Literal Meaning), ଆଳଂକାରିକ ଅର୍ଥ (Figurative Meaning), ସୂଚିତାର୍ଥ ବା ପରୋକ୍ଷାର୍ଥ ବା ଲକ୍ଷାର୍ଥ (Implied Meaning), ଅନୁମିତ ଅର୍ଥ (Inferred Meaning), ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥ (Symbolic Meaning), ସାଂକେତିକ ଅର୍ଥ ବା ଅପ୍ରକଟ / ଭ୍ରମାତ୍ମକ ଅର୍ଥ (Allusive Meaning), ସ୍ୱର ବା ତାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅର୍ଥ ବା ବଳାଘାତୀୟ ଅର୍ଥ (Tonal Meaning), ଓ ଅନ୍ତର୍ପାଠୀୟ ଅର୍ଥ (Intertextual Meaning) ଇତ୍ୟାଦି ବିବିଧ ସ୍ତର ଓ ଆୟାମର ଅର୍ଥ ରହିଛି। ସାଧାରଣତଃ ଚାରି ପ୍ରକାରର ପାଠକ 'ପାଠ' (Text) ବା 'କବିତା'ର ଅର୍ଥ ନିରୂପଣ ବା ବିବେଚନା କରିଥାଆନ୍ତି, ଯଥା- ବାସ୍ତବିକ ପାଠକ (Actual Reader), ନିହିତ ପାଠକ (Implied Reader), ଆଦର୍ଶ ପାଠକ (Ideal Reader), ଓ ଅଧିପାଠକ (Super Reader)। ଏଣୁ ଏହା କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, ପାଠକର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମୁଡ୍, ମିଜାଜ୍, ଦୃଷ୍ଟି, ଦର୍ଶନ, ମନନଶୀଳତା, ପଠନଶୀଳତା ଓ ଗ୍ରହଣ ବା ଆହରଣଶୀଳତା ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ 'ପାଠ' ପରି ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ପାଠ, ପ୍ରପାଠ, ଅନୁପାଠ, ଅଧିପାଠ, ଅତିପାଠ, ପ୍ରତିପାଠ ଓ ଅଭିପାଠର

ବିବେଚନା, ଆଲୋଚନା, ପ୍ରାଲୋଚନା, ଅଭ୍ୟାଲୋଚନା, ଅତ୍ୟାଲୋଚନା, ପ୍ରତ୍ୟାଲୋଚନା ଓ ଅଧ୍ୟାଲୋଚନା ନିର୍ଭର କରେ। ପାଠକର Elementary Reading, Inspectional Reading, Analytical Reading ବା Syntopical Reading ଉପରେ ପାଠ (Text)ର ଇଣ୍ଟରପ୍ରିଟେସନ୍ ବା ବିବେଚନା, ଅଧିବେଚନା ଓ ଅଭିବେଚନାଦି ନିର୍ଭର କରିଥାଏ।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାରେ ବ୍ୟବହୃତ 'ସମୁଦ୍ର', 'ନଦୀ' ବା 'ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭାନଦୀ', ପଥର, ମଶାଣି, ଭୂତପ୍ରେତ, ଯୁବତୀ ବା ରଜବତୀ କନ୍ୟା, ଯୋଗୀ, ରଜାପୁଅ, ଚମ୍ପାଫୁଲ, ହାଡ଼, ମୁକ୍ତାଫୁଲ, ରଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ, ବଣନିଆଁ, ବିଜୁଳି ଚମକ ଓ ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା ପ୍ରଭୃତି ଏକ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରତୀକ। ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି, ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭୂଖଣ୍ଡର ପରଂପରା, ବିବିଧ ସଭ୍ୟତା ଓ ବିଭାଗ ବା ବିଦ୍ୟା ଅନୁସାରେ ଏସବୁର ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ସଂପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରିବା। 'ସମୁଦ୍ର' ଅବଚେତନ ମନର ବିଶାଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ, ସ୍ୱପ୍ନ, ସୁଷୁପ୍ତି, ତୁରୀୟ (ମାଣ୍ଡୂକ୍ୟ ଉପନିଷଦ) ଅବସ୍ଥାର ଆବେଗ ଓ ଅନ୍ତର୍ଜଗତକୁ ନେଇ ଏକ ଆବେଗଗତ ଗଭୀରତାକୁ ଦର୍ଶାଏ, ଜୀବନର ଅସୀମତା, ଅଜ୍ଞାତ, ଅଦୃଷ୍ଟ ଭାଗ, ଏବଂ ଜୀବନର ରହସ୍ୟାବଳୀକୁ ନେଇ ଅସୀମତା ଓ ଅନନ୍ତତାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ସମୁଦ୍ର ପ୍ରାକୃତିକ ଚକ୍ର ସହ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଥିବାରୁ ବିବିଧ ରୂପାନ୍ତରଣ ବା ଟ୍ରାନ୍ସଫରମେସନ୍ ଏବଂ ନବୀକରଣ ପ୍ରଭୃତିକୁ ନେଇ ରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନ (Transformation and change)ର ଏକ ବିଶାଳ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ସମୁଦ୍ର। ବିଶୁଦ୍ଧ ଶକ୍ତି, କ୍ଷମତା ଓ ପ୍ରକୃତିର ଶକ୍ତି / କ୍ଷମତାକୁ ଏହା ଦର୍ଶାଏ। ମଣିଷର ପବିତ୍ର ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ ସହ ଏହା ଜଡ଼ିତ। ଅଚେତନ ଓ ସାମୂହିକ ଅଚେତନର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଆର୍କିଟାଇପ୍ ଓ ଅନୁଭୂତିର ମିଳିତ ସ୍ୱରୂପକୁ ଏହା ଦର୍ଶାଇଥାଏ। ସମୁଦ୍ର ସର୍ବାନ୍ତକରଣରେ ମାନବାତ୍ମାର ଯାତ୍ରା, ଅଭିଯାତ୍ରା ଓ ଅନ୍ତର୍ଯାତ୍ରାକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ସମୁଦ୍ର ଆବିଷ୍କାରର ପ୍ରତୀକ। ଏକ ବିଶାଳ-ଶୀତଳ ଓ ମହାନ୍ ଚେତନାର ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ଗ୍ରୀକ୍ ପୁରାଣରେ ପୋସିଡନ୍ ବା ପୋଜିଡନ୍ ସମୁଦ୍ର ଦେବତା ହୋଇଥିଲା ବେଳେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ଅନନ୍ତ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ, ବିଶାଳକାୟ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ବରୁଣ ଓ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥାଏ। ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ 'ସାଗର' ଓ ମନକୁ ଏକ ଓ ଅଭିନ୍ନ ମନାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ସାଗରକୁ 'ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ' ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। ସେହିପରି ଆଫ୍ରିକୀୟ ପ୍ରବାସୀୟ ପରଂପରାରେ ସମୁଦ୍ର ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଓ ମାତୃଭୂମି ସହ ସଂଯୋଗକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥାଏ। କାର୍ଲ ୟୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ- The Ocean represents the Collective unconscious and the process of individuation ଏବଂ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ଼୍ କହନ୍ତି ସମୁଦ୍ର ମଣିଷ / ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଚେତନ (The Unconscious) ମନ ଏବଂ ଅବଦମିତ ଇଚ୍ଛାନିଚୟର ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ। ମହାକବି ହୋମର୍ ତାଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ କ୍ଲାସିକ୍ କାବ୍ୟ 'ଓଡ଼େଶୀ'ରେ ସମୁଦ୍ର ଜୀବନଯାତ୍ରା ଓ ନାୟକ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥିବା ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ପ୍ରଭୃତିକୁ ସୂଚାଇଥାଏ ବୋଲି କହିଛନ୍ତି। ସେହିପରି ମେଲ୍‌ବିଲ୍ ତାଙ୍କ 'ମୋବିଡିକ୍'ରେ ସମୁଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ଅର୍ଥର ଅନ୍ୱେଷଣ ଓ ମାନବର ସ୍ଥିତିକୁ ସୂଚାଇଛନ୍ତି। ଚିତ୍ରକଳାରେ ସମୁଦ୍ରକୁ ପ୍ରକୃତିର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଶକ୍ତି ବା କ୍ଷମତା ପ୍ରଦର୍ଶନ ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ। ଠିକ୍ ସେହିପରି ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟକଳାରେ ମଧ୍ୟ ସମୁଦ୍ରର ଉପରୋକ୍ତ ବିବେଚନା ଆଧାରରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହେବ। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାରେ ଯଥାର୍ଥରେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଏହିସବୁ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥମତେ ଗ୍ରହଣ କରି ପାଠକକୁ ଅର୍ଥର ଖିଅ ଧରିଧରି ଆଗକୁ ଚାଲିବାକୁ ହୁଏ। ଚଂପାଫୁଲର ମହକରେ ସମୁଦ୍ର ବାଟଭୁଲେ। ଏହାର ଅର୍ଥ ବିଶାଳ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ବିଶାଳ ସମ୍ଭାବନା, ଗଭୀର ଆବେଗ, ଅନନ୍ତ ଅସୀମ ଚେତନାର ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଓ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଏ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିସତ୍ତା, ଶକ୍ତି ଓ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ସଂପନ୍ନ ଦିବ୍ୟ ମଣିଷ ଓ ଏପରିକି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଚେତନ ଓ ସାମୂହିକ ଅଚେତନତା ମଧ୍ୟ ନିଜର ଗତିପଥ ବଦଳାଇ ଦେଇଥାଏ। ଚମ୍ପାଫୁଲ ଏକ ମ୍ୟାଜିକ୍ ଆକ୍ଟ କରିଥାଏ। ସୂର୍ଯ୍ୟ ବା ବ୍ଲାକ୍‌ହୋଲ୍ ପରି ଏହା ନିଜର ଆକର୍ଷଣରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମନ ଭୁଲାଇ ଟାଣିଆଣେ। ଏହା ମାୟା ମାତ୍ର।

ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଘଟିଥିବା ପ୍ରଥମ ଘଟଣା ହେଉଛି ସମୁଦ୍ର ବାଟ ଭୁଲିବା। ପାରଂପରିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାବରେ ଭୂମିରୁ ଭୂମା ଦୃଷ୍ଟି ଦର୍ଶନ ଦେଇ ସମୁଦ୍ରକୁ ପାଠକ ଅବବୋଧ କଲାପରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ଘଟଣାର ପୁନଃ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ। ତାହା ହେଉଛି ସେହି ଚଂପାଫୁଲ ମହକରେ ଭରାନଈର ଛାତି ଶୁଖିଯିବା। ସେ ମହକରେ ଏତେ ନିଆଁ, ଏତେ ଜ୍ୱାଳା, ଏତେ ତାତି- ଏତେ ଯେ ଦହନ ଭରାନଈର ଛାତି ଏଠି ଶୁଖିଯାଏ। ମାତ୍ର ନଈର ଏପରି ଶୁଖିବା ପୁଣି ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକରେ ଶୁଖିବା କଥାଟିକୁ ଅଭିଧାର୍ଥକ୍ରମେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସହଜ ମନେହୁଏ ନାହିଁ, ଏଣୁ ଏଠାରେ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ରହିଥିବା କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଅବଶ୍ୟ ହୁଏ। ତେବେ ଏ ଭରାନଈ କାହାର ପ୍ରତୀକ ? ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିକାଶର, ସଂପଦ ଓ ସୌଭାଗ୍ୟର, ସର୍ଜନଶୀଳତା ଓ ସାନ୍ଦ୍ରତାର ଆବେଗାଦିକୁ ନେଇ ଏହା ଉତ୍ସାହ, ଉତ୍ସୁକତା ଓ ସର୍ଜନଶୀଳତାର ପ୍ରତୀକବିଶେଷ ଅଟେ। ଭରାନଈ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ

ଓ ନବୀକରଣର ପ୍ରତୀକ। ସେହିପରି ଏହା Life, Force, Vitality, ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ରୂପାନ୍ତରଣ (Transformation), ଜନମାନସ, ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ଲୋକଙ୍କ ସହ ପରିବେଶର ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରିବା ହେତୁ ଏହା ଐକ୍ୟ ଓ ସଂଯୋଗର ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ଏହାମଧ୍ୟ ପ୍ରାକୃତିକ ଚକ୍ର (Natural Cycle) ଓ ଋତୁଚକ୍ର ପ୍ରଭୃତି ସହ ଜଡ଼ିତ। ଏହାଛଡ଼ା emotional depth ଓ Introspection ବା ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି, ଯାତ୍ରା ଓ ଆବିଷ୍କାର, ଶୁଦ୍ଧିକରଣ ଓ ନିର୍ମଳୀକରଣ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ଏଠାରେ ରହିଛି। ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତିରେ ଗଙ୍ଗାନଦୀକୁ ପବିତ୍ର ନଦୀ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲାବେଳେ ଚୈନିକ ସଂସ୍କୃତିରେ ୟାଙ୍ଗ୍‌ଯେ (The Yangtze River) ନଦୀ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ସୌଭାଗ୍ୟର ପ୍ରତୀକ। ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ନୀଳ ନଦୀ (The Nile River) ଜୀବନ, ଉର୍ବରତା ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଚକ୍ରକୁ ପ୍ରକାଶ ହିଁ କରିଥାଏ। ସେହିପରି ନେଟିଭ୍ ଆମେରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ନଦୀମାନଙ୍କୁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ, ପୁନର୍ଜୀବନ, ଓ ପ୍ରକୃତି ସହ ସଂପର୍କ ଓ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ସୂଚକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁସାରେ କାର୍ଲ ୟୁଙ୍ଗ୍ (Carl Jung)ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀ ଅଚେତନ ମନ (Unconsious mind)ର 'ସୂଚକ' (Signifier) ଅଟେ ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତିର ଆବେଗ ଓ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଦକ୍ଷତାକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ। ସେହିପରି ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀକୁ ଆବେଗ ଓ ଇଚ୍ଛାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଚେତନ ମନ ବା ମଣିଷର ଅଚେତନ ମନର ଆକାଂକ୍ଷା, ଆବେଗ ଓ ଆଦେଶକୁ ବୁଝାଇଥାଏ ବୋଲି କହନ୍ତି। ହର୍‌ମନ୍ ମେଲଭିଲ୍ (Herman Melville)ଙ୍କ 'ମୋବୀ ଡିକ୍' ଉପନ୍ୟାସରେ ଏହା ଅର୍ଥ ଓ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଖୋଜିବୁଲୁଥିବା 'ଜୀବନ ଯାତ୍ରା', 'ଅନ୍ତଯାତ୍ରା' ଓ 'ଅଭିଯାତ୍ରା'ର ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ସେହିପରି ମାର୍କ ଟ୍ୱାଇନ୍ (Mark Twain)ଙ୍କ 'The Adventures of Huckleberry Finn'ରେ ମିସିସିପି ନଦୀ ମୁକ୍ତି, ଦୁଃସାହସ ଓ ଆତ୍ମ ଆବିଷ୍କାରର ଅଭିଯାତ୍ରାକୁ ସୂଚାଉଥିଲା ବେଳେ ଚିତ୍ରକଳାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀକୁ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ସେହି ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା ନଦୀ ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭା ହୋଇଯାଏ। ଚମ୍ପାଫୁଲର ବାସ୍ନାରେ ମଣିଷର ଅବଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ମନର କଥା ହଜିଯାଏ। ଏହା ଏକପ୍ରକାର ସମ୍ମୋହନ ବା ହିପ୍ନୋଟିଜିମ୍‌ଦ୍ୱାରା ମନ ଅନ୍ତରାଳର କଥାକୁ ଜାଣିବା ଓ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଇଚ୍ଛା ଓ ଭିନ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱକୁ ରୋପଣ କରିବା କ୍ରିୟା ମାତ୍ର। Neuro-Linguistic Programming (NLP), Hypnotherapy, Mind Programming, Subconscious Reprogramming, ବା Neuroplasticity ତଥା Self-Hypnosis ପରି ନଦୀ ବା ସମୁଦ୍ର ବା ପଥର ବା ଯୋଗୀ ବା ରଜାପୁଅର ଅଚେତନ ଓ ଅବଚେତନ ମନର ତମୁଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥାଏ। ଚମ୍ପାଫୁଲଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀୟ ସମ୍ମୋହନ ସମୁଦ୍ର ଓ ନଦୀଠାରେ ଦେଖାଯାଏ।

ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଘଟିଥିବା ତୃତୀୟ ଘଟଣା ବା ତୃତୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଛି ପଥର ତରଳିବା। ଚମ୍ପାଫୁଲର କୁହୁକ, ମହକ ଓ ପ୍ରଭାବରେ ତଥା ଚମ୍ପାଫୁଲର ଦାହରେ ପଥରର ଦେହ ତରଳିଥିଲା। ସେହି ପଥର ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହା ଏକ ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ଚମ୍ପାଫୁଲରେ ତରଳିଥିବା ଏହି ପଥର Strength and Endurance, Spiritual growth and Enlightenment, Protection and Shielding, Grounding and Centering, Memory and Heritage, Purification and Cleansing, ଏବଂ Divine Connectionର ପ୍ରତୀକ ଅଟେ। ଏହି ପଥର ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ, ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ, ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବ, ନକାରାତ୍ମକ ଶକ୍ତି ବିରୋଧୀତତ୍ତ୍ୱ, କଠିନ ସମସ୍ୟା ବା ପରିସ୍ଥିତି, ପୃଥିବୀ ସହ ସଂପର୍କ, ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱ ଏବଂ ସମନ୍ୱୟକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ପଥରର ସଂପର୍କ ସ୍ମୃତି, ପରଂପରା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଐତିହ୍ୟ, ପବିତ୍ରତା, ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ନବୀକରଣ ସହ ରହିଛି। ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ବିଶ୍ୱର ଉଚ୍ଚତର କ୍ଷମତା ବା ଶକ୍ତି ସହ ଏହା ସମନ୍ୱିତ ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ରୋମାନ୍ ସଂସ୍କୃତିରେ ପଥର ବିବିଧ ଐଶୀଶକ୍ତି ସଂପନ୍ନ ଦେବ-ଦେବୀଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ ଥିଲାବେଳେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ପଥର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିକାଶ, ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ ଓ ନିର୍ବାଣମୁଖୀ ଅଭିଯାତ୍ରାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ। ନେଟିଭ୍ ଆମେରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ପଥର ବୌଦ୍ଧିକତା, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସଂଯୋଗ, ଏବଂ ପ୍ରାକୃତିକ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି। ଅନୁରୂପ ଭାବରେ, କେଲ୍‌ଟିକ୍ (Celtic) ପରଂପରାରେ 'ପଥର'କୁ ପୂର୍ବପୁରୁଷ, ପୃଥିବୀ ଓ ଆତ୍ମାଜଗତ ସହ ଜଡ଼ିତ ଥିବାର ଗଭୀର ପ୍ରତ୍ୟୟ ରହିଛି। କାର୍ଲ ୟୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ- "Stones represent the unconscious mind, symbolizing the hidden, unexplored aspects of the self." ୟୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିବେଚନା କ୍ରମେ ପଥର ଅଚେତନ ମନର ପ୍ରତିନିଧି ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ଅନ୍ତର୍ଦେଶସ୍ଥ ଆତ୍ମସତ୍ତାର ଅପରିସ୍ଫୁଟିତ, ସଂଗୁପ୍ତ ଓ ଅପରିପ୍ରକାଶିତ ଦିଗ ଓ ତତ୍ତ୍ୱାବଳୀ (Dimensions, directions and elements)କୁ ପ୍ରତୀକିତ କରେ। ସେହିଭଳି ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍ ପଥରକୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆବେଗ, ଇଚ୍ଛା, ଅଭୀପ୍ସା, ଓ ଅଚେତନ ମନର ସ୍ମୃତି ସହ ଯୋଡ଼ି ଏସବୁର ସୂଚକ ଭାବରେ ଦେଖନ୍ତି। ହର୍‌ମନ୍

ମେଲ୍‌ଭିଲ୍‌ଙ୍କ 'ମୋବୀ ଡିକ୍' ଉପନ୍ୟାସରେ ଶ୍ୱେତତିମି ଅପହଞ୍ଚର ପ୍ରତୀକ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଚିତ୍ରକଳାରେ ପଥର କ୍ଷମତା, ଶକ୍ତି, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଓ ପ୍ରକୃତି ସହ ସଂପର୍କକୁ ସୂଚାଇଥାଏ।

ସେହିପରି ସମୁଦ୍ର ଡେଇଁଥିବା କୂଳ ବା 'ସମୁଦ୍ରକୂଳ' ଟ୍ରାଞ୍ଜିସନ୍, ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍‌ମେସନ୍ ବା ରୂପାନ୍ତରଣ, Emotional Turbulence, Spiritual Growth and Renewal, ଚେତନ ଓ ଅବଚେତନ ମନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାଚୀର, ଜୀବନ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ଚକ୍ର, ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଶାନ୍ତି ଓ ସୁନ୍ଦରତା ଏବଂ ସାମୂହିକ ଅଚେତନତା ସହ ସଂଯୋଗକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ଏହି ସୂତ୍ରରେ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଡେଇଁବା ବା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରିବା କଥାଟିକୁ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାବରେ ବିବେଚନା କରାଯାଇପାରେ।

କବିତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ଶ୍ମଶାନ। ଏହା ପୁନର୍ନବା, ରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ନବୀକରଣର ପ୍ରତୀକ। ଏହିଠାରେ ଭୌତିକ ଶରୀର ଏକ ଆଧିଭୌତିକ ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ତତ୍ତ୍ୱରେ (Spiritual Element or Spiritual Entity) ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ। ଏହା ମଣିଷ ଜୀବନର ମୃଣ୍ମୟତା ଓ ଅସାରତା ତଥା ଅଚିରତାକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ। ଯଥାର୍ଥରେ ଶ୍ମଶାନ ଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଶୁଭ୍ରତାର ପ୍ରତୀକ ଅଟେ। ଏହିଠାରେ ମଣିଷର Purification ଓ Cleansing ହୋଇଥାଏ। ଏହିଠାରେ ବିବିଧ ମାୟା, ମୋହ, ଲୋଭ, ଆବେଗ, ଅନୁଭୂତି, ସ୍ମୃତି ଓ ସଂଯୋଗରୁ ବିମୁକ୍ତି ମିଳିଥାଏ। ଏହା ଯଥାର୍ଥରେ ଜୀବନ, ମୃତ୍ୟୁ ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ତଥା ଜୀବନର ଚକ୍ରକୁ ପ୍ରତୀକିତ କରିଥାଏ। ହିନ୍ଦୁ (ସନାତନ) ଧର୍ମ ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଶ୍ମଶାନ କ୍ରିୟା ବା 'ଦହନ' ବା ଭୌତିକ ଶରୀରକୁ ପଞ୍ଚଭୂତରେ ମିଶାଇବା କ୍ରିୟାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପବିତ୍ର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। ଭୌତିକ ଶରୀର ମଧ୍ୟରୁ ଆତ୍ମାର ବିମୁକ୍ତି ଏହିଠାରେ ପୋତିବା ବା ପୋଡ଼ିବାଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ। ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ରୋମାନ୍ ସଂସ୍କୃତିରେ 'ଶବ ଦହନ' ଏକ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ସାଂସ୍କୃତିକ ରୀତି ଥିଲା। ସେହିପରି ଜାପାନୀ ସଂସ୍କୃତିରେ ଶରୀରର ଦହନଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମାର ପବିତ୍ରୀକରଣ (Purification) ହୋଇଥିବା କଥା କୁହାଯାଇଥାଏ। କାର୍ଲ ୟୁଙ୍ଗ୍ କହନ୍ତି- "The Crematorium represents the process of individuation, where the individual integrates their opposites and becomes a whole." ବିଶିଷ୍ଟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍ କହନ୍ତି- "The Crematorium symbolizes the repression of emotions and desires, which are 'burned away' through the process of cremation." ଯଥାର୍ଥରେ ଆମ ଜୀବନରେ ଶ୍ମଶାନ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅନୁଭୂତିର ସ୍ମାରକୀ ବା ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ଆମେ ଏହାକୁ ଆମ ଜୀବନର ଏକ 'ସଭ୍ୟ ଆଦିକଳ୍ପ' ବା 'ସଭ୍ୟ ଆଦିରୂପ' ବା Sophisticated archetype ବୋଲି କହିପାରିବା। ଯଥାର୍ଥରେ ମହାନ୍ ସାହିତ୍ୟିକ, ଚିତ୍ରକର, ସ୍ଥାପତ୍ୟକାର ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟକାର ଶ୍ମଶାନକୁ ତାଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ କୃତିରେ କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ରୂପାନ୍ତରଣ (Transformation)ର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ଗ୍ରାବିଏଲ ଗାର୍ସିଆ ମାର୍କ୍ୱେଜ୍‌ଙ୍କ "One Hundred Years of Solitude" ଏହାର ଏକ ଚମତ୍କାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ।

ଚମ୍ପାଫୁଲ କବିତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି ଭୂତ ପ୍ରେତ (Spirits and Ghosts)। ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି, ପରଂପରା, ବିଭିନ୍ନ ଭୂଖଣ୍ଡର ପରଂପରା, ରୀତି, ନୀତି, ବିଶ୍ୱାସ ଓ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କ୍ରମେ ଭୂତପ୍ରେତଙ୍କୁ ଅସମାହିତ, ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତତ୍ତ୍ୱ (Unresolved & Unfinished Business), ଅସମାପ୍ତ ଇଚ୍ଛା ଓ ଆକାଂକ୍ଷାର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ଜୀବନ ଓ ମୃତ୍ୟୁପରର ଜୀବନ ସହ ଏହା ସଂପର୍କାନ୍ୱିତ। ବେଳେବେଳେ ଏହା ଭୟ, ଉତ୍ତେଜନା ଓ ଅଜଣାର ପ୍ରତୀକ ହୋଇଯାଏ। ପୁଣି ଆଉ କେତେବେଳେ ଏହା ମାର୍ଗଦର୍ଶନ, ବୁଦ୍ଧି, ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ସୁରକ୍ଷାର ପ୍ରତୀକ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ। ତେବେ ଭୂତପ୍ରେତକୁ ମଧ୍ୟ ରୂପାନ୍ତରଣ ବା ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍‌ମେସନ୍‌ର, ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ପୁନର୍ନବାର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। ଆଫ୍ରିକୀୟ ପ୍ରବାସୀ ପରଂପରାକ୍ରମେ ଭୂତପ୍ରେତ Guidance ଓ Protectionର ପ୍ରତୀକ। କାରଣ ସେମାନେ କିଛି ପବିତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହ କଥାହୋଇ ବା ଯୋଗାଯୋଗ ରଖି ସେମାନଙ୍କୁ ସନ୍ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରିଥାଆନ୍ତି। ଏସୀୟ ସଂସ୍କୃତି କ୍ରମେ ଭୂତପ୍ରେତ ପୂର୍ବପୁରୁଷ ଓ ମୃତ୍ୟୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜୀବନ ସହ ଜଡ଼ିତ। ସେହିପରି ପ୍ରତୀଚ୍ୟ ଲୋକକଥାରେ ଭୟ, କୁଦୃଷ୍ଟି ଆଦି ସହ ଭୂତ ପ୍ରେତଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ାଯାଇଛି। ତେବେ ଆଲୋଚ୍ୟ ଚମ୍ପାଫୁଲ କବିତାରେ ଭୂତପ୍ରେତ spirituality, ରୂପାନ୍ତରଣ ବା ଟ୍ରାନ୍ସଫର୍‌ମେସନ୍ ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଅଧିକ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ମନେହୁଏ। ତେବେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଅର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଅପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ବୋଲି ଏକାବେଳେ କହିହେବ ନାହିଁ। ସ୍ଥାନ-କାଳ-ପାତ୍ର ଓ ଅବବୋଧର ସ୍ତର ଅନୁସାରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ବଦଳି ଯାଇପାରେ। Carl Jungଙ୍କ ଭାଷାରେ- "Spirits and Ghosts represent the Collective unconscious, Symbolizing the shared human experiences and emotions." ୟୁଙ୍ଗ୍ ଏହାକୁ ଏକ ସାମୂହିକ ଅଚେତନତାର ସୂଚକ କହିବାବେଳେ, ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ପରି ବିଶିଷ୍ଟ ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ

ଓ ମନୋବିଶ୍ଳେଷଣକାରୀ କହନ୍ତି- ମଣିଷ ମନର ଅବଦମିତ ଇଚ୍ଛା, ଆବେଗ, ଅନୁଭୂତିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଚେତନ ମନ ପ୍ରଖ୍ୟାପିତ କରିଥାଏ ଏହି ଭୂତ-ପ୍ରେତଙ୍କ ଅନୁଭୂତିଦ୍ୱାରା। ଉଇଲିୟମ୍ ସେକ୍ସପିୟରଙ୍କ 'ହାମ୍‌ଲେଟ୍' ନାଟକର ଭୂତ / ପ୍ରେତ ଓ ଚାର୍ଲସ୍ ଡିକେନ୍ସଙ୍କ 'ଏ କ୍ରିସ୍‌ମାସ୍ କାରୋଲ୍'ର ଭୂତପ୍ରେତ ଚିତ୍ରଣ ତଥା ଚିତ୍ରକଳା ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟକଳା ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏସବୁର ପ୍ରତିପାଦନ ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ।

କବିତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି 'ରଜବତୀ କନ୍ୟା' (Newly Matured Girl)। ଏହା ଏକ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ଏହି 'ରଜବତୀ କନ୍ୟା'ଦ୍ୱାରା କବି Feminine Power and Potential, Transition and Growth, Innocence and Purity, Beauty and Sensuality, Vulnerability and Resilienceର ପ୍ରତିପାଦନ ଓ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ବାଢ଼ିଛନ୍ତି ମାତ୍ର। ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଏହା untainted nature of youth ସହ ସଂପୃକ୍ତ ଥିଲାବେଳେ ଅପରପକ୍ଷରେ physical beauty ଓ sensuality ଯୌବନର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ ସାଙ୍ଗକୁ ବିବିଧ ସମ୍ଭାବନାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ଚାଲେଞ୍ଜ୍ ଗ୍ରହଣ କରିଛି। ଗ୍ରୀକ୍ ପୁରାଣ, ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ଭାବରେ ରଜବତୀ କନ୍ୟାକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଅଛି। କାର୍ଲ୍‌ୟୁଙ୍ଗଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ- "The newly matured girl represents the anima, the feminine aspect of the male psyche, symbolizing the integration of opposites." ସେହିପରି ବିଖ୍ୟାତ ମନୋବିଜ୍ଞାନୀ ଫ୍ରଏଡ୍ ନବରଜବତୀ କନ୍ୟାକୁ ନେଇ ଇଡିପସ୍ କମ୍ପ୍ଳେକ୍ସ କଥା କହନ୍ତି। ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ- "The newly matured girl represents the Oedipal Complex, symbolizing the emergence of adult desires and conflicts." ଜେନ୍ ଅଷ୍ଟିନ୍‌ଙ୍କ 'Pride and Prejudice' ଏବଂ J. D. Salingerଙ୍କ 'The Catcher in the Rye' ପରି ସାହିତ୍ୟକୃତି ବା ବିବିଧ ଚିତ୍ରକଳା ଓ ସ୍ଥାପତ୍ୟ-ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ କଳାରେ ରଜବତୀ କନ୍ୟାକୁ ନେଇ ଅନେକ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଏବଂ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯାଇଛି।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତୀକ ହେଉଛି 'ମଦନ' ବା 'ମଦନରେ ମାତିବା', ଯାହାକୁ SEX ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ। ଏହା ଐକ୍ୟ ଓ ମିଳନର ପ୍ରତୀକ, ସର୍ଜନା ଓ ଉର୍ବରତାର ପ୍ରତୀକ। ଏହା ପ୍ରେମ ଓ ନିବିଡ଼ତାର ପ୍ରତୀକ, ଉତ୍ସାହ ଓ ଆବେଗ ସହ ଇଚ୍ଛା (କାମନା)ର ପ୍ରତୀକ। ସର୍ବୋପରି ଏହା ରୂପାନ୍ତରଣରୁ ପ୍ରରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ନବପ୍ରଜନ୍ମରୁ ପୁନର୍ଜନ୍ମ-ପୁନର୍ନବାର ପ୍ରତୀକ। It represents the union of opposites, such as masculine and feminine, or spiritual and physical symbolizing the creative power of nature and the fertility of the human experience, human experience driving intense emotion and desires. Further, it represents the transformative power of sex and its ability to renew and revitalize the human spirit. ରୂପକ ଭାବରେ ଯୌନକ୍ରିୟା ବା ମଦନ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉଜାଗର / ଉତ୍ଥାନ ବା ସର୍ଜନାତ୍ମକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ (Spiritual Awakening or Creative Inspiration)ର ପ୍ରତୀକ ମାତ୍ର। ପୁଣି ଇମେଜେରୀ ବା ରୂପକଳ୍ପ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଲେ କବିମାନେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ଓ ଆବେଗର ସାନ୍ଦ୍ରତା ପରିପ୍ରକାଶ ସକାଶେ ଯୌନକ୍ରିୟାକୁ କାବ୍ୟିକ ଉପକରଣ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରିଥାଆନ୍ତି। ପୁଣି Sexକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଫୁଲ, ଗଛ ଓ ଢେଉକୁ ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାହୋଇଥାଏ। ବାଇବେଲୀୟ କବିତା 'The Song of Solomon', ଏଜ୍‌ରା ପାଉଣ୍ଡଙ୍କ 'The Cantos' ବା ଟି.ଏସ୍ ଏଲିଅଟ୍‌ଙ୍କ 'The Waste Land' କବିତାରେ ଏହି ଯୌନତା ବା ଯୌନକ୍ରିୟା ଏକ ରିଚୁଆଲ୍ ଭାବରେ ଗୃହୀତ ହେବା ସଂଗେସଂଗେ ଏକାଧିକ ସ୍ତରରେ ଏହା ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଉଠିଛି। ସର୍ବୋପରି ଏହା ଉର୍ବରତାର ପ୍ରତିନିଧି ଓ ପ୍ରତିଭୂ ମାତ୍ର। ତାନ୍ତ୍ରିକ ପରଂପରାରେ ଶିବ ଓ ଶକ୍ତିର, ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ ଶକ୍ତିର ମିଳନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ବେଳେ ଏଠାରେ ଏକ ଡିଭାଇନ୍ ମାସ୍କୁଲାଇନ୍ ଓ ଫେମିନାଇନ୍ ପ୍ରିନ୍ସିପଲ୍ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ। ପୁଣି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହି Sex ପ୍ରେମ, ନିବିଡ଼ତା, ଆନନ୍ଦ, ନିରାନନ୍ଦ, ଦୋଷାବହତା, ଲଜ୍ଜା ଓ ହତୋତ୍ସାହତା ସହ ଜଡ଼ିତ ଥିଲାବେଳେ ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ Sexକୁ ଉର୍ବରତା, ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଓ ସମୃଦ୍ଧିର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। କାର୍ଲ୍‌ୟୁଙ୍ଗଙ୍କ ଭାଷାରେ "Sex represents the integration of the opposites, symbolizing the union of the conscious and unconscious mind." ଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ମନର ମିଳନ ଭାବରେ ସେକ୍ସ ବା ଯୌନକ୍ରିୟାକୁ ୟୁଙ୍ଗ୍ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲାବେଳେ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ- "Sex represents the repression of desires and the struggle between the id and the superego."

'ଇଡ୍' ଓ 'ସୁପରଇଗୋ' ମଧ୍ୟସ୍ଥ ସଂଘର୍ଷ ଭାବରେ ଏହାକୁ ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଇଛି ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ। 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ଆୟାମ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପ୍ରସାରିତ ଓ ବ୍ୟାପ୍ତ ମନେହୁଏ। ଗୋଟିଏ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚମ୍ପାଫୁଲକୁ 'ଲିବିଡୋ' ବା 'ଯୌନକାଂକ୍ଷା'ର ପରମ ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଦେଖିଲାବେଳେ ସେହି ଚମ୍ପାଫୁଲ ନିଆଁର କୁହୁକ ଓ ଜ୍ୱାଳା ଧରି ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପ୍ରସ୍ଫୁଟନ (Spiritual Blooming) ପାଇଁ ଦାୟୀ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ। ଏଣୁ କବିତାଟିର ବୀଜଗାଣିତିକ ସଂରଚନା (Algebraic Structure) ଏହାର ଅର୍ଥ ନିରୂପଣରେ Pluralityକୁ ଆବାହନ ଡାକରା ଦେଇ ଅର୍ଥବହୁଳତା ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ। ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ କହିବାକୁ ଗଲେ- ଏଥିଲିନ୍ ଗ୍ଲାଇକଲ୍‌ର ବହୁଳୀକରଣ ବା ପଲିମେରାଇଜେସନ୍‌ଦ୍ୱାରା ପଲିଥିନ୍ ସୃଷ୍ଟି ହେବାପରି ଏକାଧିକ ସାଂସ୍କୃତିକ, ପାରଂପରିକ ଓ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ କ୍ରମରେ ଏକାଧିକ ଅର୍ଥର ବହୁଳୀକରଣରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଏକ ଜଟିଳାତିଜଟିଳ ପଲିମର୍ ହେଉଛି ଏହି 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' (କବିତା)। ପୁଣି ଏହି ପଲିମର୍‌ର ଅର୍ଥ ବହୁସ୍ତରୀୟ, ବହୁଗୁଣୀୟ, ବହୁବର୍ଣ୍ଣୀୟ ଓ ବହୁଜାତୀୟ। ଏଇଟି ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ'ର ବ୍ୟଂଜନା ଶକ୍ତି ବାବଦରେ ଏକ ସାମୂହିକ ଇସ୍ତାହାର ମାତ୍ର। ଏଜ୍‌ରା ପାଉଣ୍ଡ୍‌ଙ୍କ The Cantos କବିତାରେ ଆଧୁନିକ କବିତାର କଳାକାରୀ ଓ ଯାଦୁକରୀ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରେମ, ଇଚ୍ଛା ଓ ରୂପାନ୍ତରଣର କଥା ପ୍ରତୀକ ଓ ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି ଠିକ୍ ଏହି କବିତା ପରି।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ଦ୍ୱିତୀୟ କ୍ୱାଟ୍ରେନ୍ ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ପଙ୍କ୍ତି ଆରମ୍ଭ ହୁଏ 'ଯାଦୁକରୀ'ର ଯାଦୁକ୍ରିୟାରୁ। "ଚମ୍ପାଫୁଲ ହାତେଧରି ମନାସିଲା ଯାଦୁକରୀ ଥରେ।" ଏହି ଯାଦୁକରୀ ନିଜର ତନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ବା ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ପଥରକୁ ରଜାପୁଅରେ ପରିଣତ କରିଛି। ଏହା ଏକ Mystique ଏବଂ Enchantmentକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ। ଏଠାରେ କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, 'ଯାଦୁକରୀ' ଶବ୍ଦ ଦ୍ୱାରା ଏକ ନାରୀଶକ୍ତି ବା Feminine Power ତଥା Mystery ଏବଂ Intrigue କଥା ଆଗକୁ ଆସିଥାଏ। ତା'ପାଖରେ ସର୍ଜନଶୀଳତା, ପୋଷଣ ଓ ଅନ୍ତର୍ଜ୍ଞାନ ବା ସହଜଜ୍ଞାନ ରହିଥାଏ। ଏହି ସହଜଜ୍ଞାନ ବା ସହଜବୋଧ ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାବରେ ଅନ୍ତଃପ୍ରଜ୍ଞାକୁ ବିକିରିତ କରିବା ସହ ପ୍ରତିଫଳିତ ଓ ପ୍ରତିସୃତ କରିଥାଏ। The lady magician is often shrouded in mystery, creating an aura of intrigue and fascination. ଏଥିପାଇଁ 'ଯାଦୁକରୀ' ଏକ ଅଜ୍ଞାତ (the unknown), ଏକ ଅଦୃଷ୍ଟ (the unseen) ଓ ଏକ ରହସ୍ୟମୟତା (the mystical)କୁ ପ୍ରତିପାଦନ ବା ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥାଏ। ଅପରପକ୍ଷରେ ଯାଦୁକରୀ 'ରୂପାନ୍ତରଣ' ଓ 'ପରିବର୍ତ୍ତନ' (Transformation and change)ର ପ୍ରତିଭୂ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଏହି ଚରିତ୍ରଦ୍ୱାରା କବି ସଶକ୍ତୀକରଣ ଏବଂ ଆତ୍ମାବିଷ୍କାର (ସ୍ୱାବିଷ୍କାର) କଥା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ସ୍ତରରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥାଆନ୍ତି। The lady magician is often associated with transformation, change and renewal and she represents the power to transform and transcend limitations. ଅପରପକ୍ଷରେ ଯାଦୁକରୀ ଚରିତ୍ରଟି ସର୍ଜନଶୀଳତା, କ୍ଷମତା ଓ ଦକ୍ଷତାକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିଥାଏ। ଯାଦୁକରୀ ଚରିତ୍ରଟି ବାସ୍ତବତା ଓ କଳ୍ପନା (Reality and Fantasy) ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଧୂମ୍ରାଭରେଖା ବା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରେଖା ସୃଷ୍ଟି କରେ। ଏଣୁ ଯାଦୁକରୀ Illusion, deception, ଏବଂ misdirection ସହ ଜଡ଼ିତ / ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ। ଅନେକ ସମୟରେ ଯାଦୁକରୀ ସଂଗୁପ୍ତ ସତ୍ୟାବଳୀ ଉପରୁ ପରଦା ଉଠାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ଆଦିକଳ୍ପୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ବା ଆଦିରୂପୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱ (Archetypal significance) ମଧ୍ୟ ଏହି ଚରିତ୍ରଟି ସହ ଅନେକ ମାତ୍ରାରେ ରହିଛି। ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଆର୍କିଟାଇପ୍ କଥା ଏଠାରେ ଆସେ। ଯଥା-

୧. ଦୈବୀକ ଆଦିକଳ୍ପ / ଆଦିରୂପ (The Goddess Archetype)

୨. ଧୂର୍ତ୍ତ ଆଦିକଳ୍ପ / ଆଦିରୂପ (The Trickster Archetype)

କବିତାଟିରେ ଉପରସ୍ତରୀୟ ଅର୍ଥ ଦେଖିଲାବେଳେ ବା ଏହାର ଅନୁଲୋମ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କାଳରେ ଯାଦୁକରୀ ଧୂର୍ତ୍ତ ଆଦିରୂପର ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲାବେଳେ ସାମାନ୍ୟ ଭିତରକୁ ଗଲେ ବା ଓଲଟା ଭାବରେ, ପ୍ରତିଲୋମ ବିବେଚନାକ୍ରମେ କବିତାଟିକୁ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କଲେ ଯାଦୁକରୀ ଚରିତ୍ରଟି ଏକ ଦୈବୀ ରୂପକଳ୍ପ ହୋଇ ଆମ ଆଗରେ ଉଭା ହୁଏ। ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଯାଦୁକରୀ ଦୁଷ୍କୃତି, ଧୂର୍ତ୍ତତା, ରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ଦୁଷ୍ଟପ୍ରକୃତିର ଶକ୍ତିକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥିଲାବେଳେ ଅପରପକ୍ଷରେ ଏକ ସକାରାତ୍ମକ ଶକ୍ତିର କାରିକା ଭାବରେ ଏହା ସର୍ଜନା, ପରିପୋଷଣ ଓ ରୂପାନ୍ତରଣ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ନାରୀଶକ୍ତିର ଆଦିକଳ୍ପ ହୋଇ ପାଠକକୁ ଭିନ୍ନ ଉପଲବ୍ଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ।

କବିତାରେ ଯାଦୁକରୀ ଘଟାଇଥିବା ଘଟଣାଟି ହେଉଛି ପଥରକୁ ରଜାପୁଅରେ ପରିଣତ କରିବା। ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି:

(କ) ରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ବିମୁକ୍ତିକରଣ (Transformation and Liberation)

(ଖ) ନାରୀଶକ୍ତି ଓ ସଶକ୍ତିକରଣ (Feminine Power and Empowerment)

(ଗ) ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉତ୍ତରଣ / ଉତ୍ଥାନ ଓ ପ୍ରବୋଧନ (Spiritual Awakening and Enlightenment)

(ଘ) କିମୀୟ ରୂପାନ୍ତରଣ / ଅଭିରୂପାନ୍ତରଣ (Alchemical Transformation)

(ଙ) ପୁରାକଳ୍ପୀୟ ଓ ଆଦିକଳ୍ପୀୟ ଗୁରୁତ୍ୱ (Mythological and Archetypal Significance)

ପଥରଟିଏ ରାଜପୁତ୍ରରେ ପରିଣତ ହେବା କିଛି କମ୍ ବଡ଼ ରୂପାନ୍ତରଣ ଅବଶ୍ୟ ନୁହେଁ। ଯଦିଓ ରାତିରେ ମେଣ୍ଢାକୁ ଭେଣ୍ଡା ଓ ଦିନରେ ଭେଣ୍ଡାକୁ ମେଣ୍ଢା କରିବାର ଲୋକକଥା ରହିଛି ଯାହା ମୂଳେମୂଳେ ଅନେକ ସମାଲୋଚକ ଏହି ପଥର ପାଲଟି ରଜାପୁଅ ହେବା କଥା ସହ ମିଶାଇ କାଉଁରୀ କାମାକ୍ଷା ନଗରୀର ଲୋକମିଥ୍‌କୁ ଏଠାରେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ କରିଥାଆନ୍ତି, ତେବେ ଏଠାରେ ଏହି ଘଟଣାଟିକୁ Inner Transformation ଏବଂ External Liberationର ଏକ ଗୂଢ଼ ପ୍ରତୀକ ଭାବେ ଆମେ ଗ୍ରହଣ ମଧ୍ୟ କରିପାରିବା। ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପଥରର ସ୍ଥାଣୁତା ବା ଜଡ଼ତାକୁ ଜୀବନ୍ମୟ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି ଏହି ଘଟଣା। ବ୍ୟକ୍ତିର ନିଜ କ୍ଷମତା ଏଠି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ହୁଏ, ଏକପ୍ରକାର ଅନ୍ତରୀଣ ରୂପାନ୍ତରଣ ଏଠି ଦେଖାଦିଏ। "The lady magician's chantings symbolize the power of inner transformation, where an individual's true potential is unlocked and they are liberated from their limitations." ପୁଣି ପଥରର ପ୍ରକୃତିକୁ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯିବ ଏହାର Rigidity ଏବଂ stagnation ପ୍ରକୃତି ରଜାପୁଅରେ ପରିଣତ ହେଲାପରେ ବିମୁକ୍ତି, ଗତି ଓ ସଶକ୍ତିକରଣର ପ୍ରତୀକ ହୋଇ ଏହା ଏକ ମହାନ୍ ରୂପାନ୍ତରଣର ପରମ ସୂଚକ ମାତ୍ର ହୋଇଛି। ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ନାରୀଶକ୍ତିର ଅଖଣ୍ଡ ସିଦ୍ଧି ଓ ସାଧନାଗତ ସାମର୍ଥ୍ୟକୁ ଏହା ସୂଚାଇଥାଏ ମାତ୍ର। "The event symbolizes the empowerment of the feminine principle, highlighting the potential for women to shape and transform their reality." ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତାର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନ କ୍ରମେ ପଥର ରଜାପୁଅ ହେବାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିର ଚେତନାଗତ ସ୍ତରରେ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ ବା ଉତ୍ତରଣ। ସମୀକ୍ଷକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ "The transformation of the stone into a prince represents spiritual awakening, where an individual's consciousness is elevated, and they gain a deeper understanding of themselves and the world. The lady magician's chanting symbolize the attainment of enlightement, where the individual transcends their limitations and achieves a state of higher consciousness." ସମସ୍ତ ବାଧାବିଘ୍ନ, ଜଡ଼ତା ଓ ନିଥର ନିସ୍ତେଜ ସ୍ୱରୂପକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ସର୍ବୋପରି ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିର ଚୈତନ୍ୟଗତ ଉତ୍ଥାନକୁ ସୂଚିତ କରିଥାଏ। ପଥର ପରି ନିର୍ଜୀବରୁ ଜଣେ ସଚେତନ ସଜୀବ ରାଜପୁତ୍ର ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟକୁ ଏକ Alchemical Transformation ରୂପେ ଦେଖାଯାଇପାରେ। ସାଧାରଣ ବା ମୌଳିକ ବସ୍ତୁରୁ ଏପରି ଉଚ୍ଚତର ଚେତନାର ସୃଷ୍ଟିହେବା ପଥରର ଗୁଣାଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ସୂଚାଏ ମାତ୍ର। ଏକପକ୍ଷରେ ଏଠାରେ ଭୌତିକ ରୂପାନ୍ତରଣ (Material Transformation) ଦେଖାଯାଇଥିବା ବେଳେ ଅପରପକ୍ଷରେ ଏକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ରସାୟନ ବିଦ୍ୟା ବା Spiritual Alchemy ଏଠାରେ ଦେଖାଯାଏ। କାରଣ ଏଠାରେ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୌଳିକ ଗୁଣଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପରିଶୋଧିତ ଓ ପ୍ରବୁଦ୍ଧ ହୋଇଉଠିଛି। ଆର୍କିଟାଇପ୍ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏଠାରେ ଏହି ଘଟଣା ଏକ ସାମୂହିକ ଅଚେତନତା ବା Collective Unconsciousnessକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ ଯଦ୍ଦ୍ୱାରା ରୂପାନ୍ତରଣ, ସଶକ୍ତିକରଣ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉତ୍ତରଣ ଓ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନର ସୂଚନା ହିଁ ମିଳିଥାଏ। ଏଣୁ କବିଙ୍କର ଏହି ଉକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଏକ ପ୍ରକାରର ସାନ୍ଦ୍ରତର ଆର୍କିଟାଇପାଲ୍ ବା ଆଦିକଳ୍ପୀୟ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି (Archetypal Reasonance) ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ କବିତାଟିକୁ ଗୁରୁଗମ୍ଭୀର କରି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି।

ଏହି କବିତାଟିର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତୀକବିଶେଷ ହେଉଛି 'ରଜାପୁଅ'। ପ୍ରଥମେ ପାଠକ ଦେଖେ- ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ପଥର ତରଳିଥିଲା। ଏଠାରେ ସେହି ପଥରକୁ ଏକ ସାଧାରଣ ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରେ ଯାହା ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକରେ ତରଳିଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଅପରପକ୍ଷରେ ଏହି ପଥରକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ପଥର ସହ ଅଭେଦ ମଧ୍ୟ କରାଯାଇପାରେ। କିନ୍ତୁ ଏ ପଥର ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ନୁହେଁ, ଯାଦୁକରୀର ମନାସିବାରେ ରଜାପୁଅ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ। ହୁଏତ ଯାଦୁକରୀର ମନାସିବା ସହ ଚମ୍ପାଫୁଲ, ଯାହା ସେ ହାତରେ ଧରିଥିଲା, ତା'ରି ମହକରେ ମଧ୍ୟ ତରଳିପାରେ ବା ରୂପାନ୍ତରଣ ଲାଭ କରିପାରେ। ରଜାପୁଅ Heroism ଓ Chivalryର ପ୍ରତୀକବିଶେଷ ହୋଇଥିଲା ବେଳେ Royalty ବା ରାଜକୀୟତା, କ୍ଷମତା (Power), ସଂପଦ, ପ୍ରାଧିକାର (Authority), ରୋମାନ୍ସ, ପ୍ରେମ, ପ୍ରଣୟ,

ରୂପାନ୍ତରଣ (Transformation), ବିକାଶ (Growth), ଆଦର୍ଶବାଦ (Idealism) ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣତା (Perfection)କୁ ସୂଚାଇ ଏହାର ଅର୍ଥଗତ ବ୍ୟଂଜନାଶକ୍ତିର ଅପୂର୍ବ ପରିଚୟ ମିଳିଥାଏ। Adolescenceରୁ Adulthood ଆଡ଼କୁ ଯାତ୍ରା ବା ଅପୂର୍ଣ୍ଣରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତା, ପୂର୍ଣ୍ଣତାରୁ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆଡ଼କୁ ଏକ ଅଭିଯାତ୍ରା ଭାବରେ ଏହି ରୂପାନ୍ତରଣକୁ ଦେଖାଯାଇପାରେ। ପୃଥିବୀର ତିନି ପ୍ରମୁଖ ସଂସ୍କୃତି ହେଉଛି- ୟୁରୋପୀୟ ଲୋକକଥାରେ ଥିବା ସଂସ୍କୃତି, ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଏସୀୟ ସଂସ୍କୃତି। ୟୁରୋପୀୟ ଲୋକ ସଂସ୍କୃତିରେ ରାଜାପୁଅ ସବୁବେଳେ ବୀରତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିପଦରେ ଥିବା ଯୁବତୀମାନଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରି ଆଣୁଥିବା ଚରିତ୍ର ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ରାଜକୁମାର ରାଜକୀୟତ୍ୱ, କ୍ଷମତା ଏବଂ ଆଧାତ୍ମିକ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱର ଅଧିକାରୀ ଭାବେ ଚିତ୍ରିତ। ସେହିପରି ଏସୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ରାଜପୁତ୍ରମାନେ ସର୍ବଦା କନ୍‌ଫ୍ୟୁସିୟସ୍‌ବାଦୀ ଆଦର୍ଶର ବାହକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ। ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ କାର୍ଲୟୁଙ୍ଗଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ- "The prince represents the animus, the masculine aspect of the female psyche, symbolizing the integration of opposites." ମାତ୍ର ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍ ଏହାକୁ କହନ୍ତି- "Oedipal Complex, symbolizing the desire of power, authority, and romantic love." ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ କଳାତ୍ମକ ପରିପ୍ରକାଶନରେ ରାଜକୁମାରମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମତା, ରୋମାନ୍ସ ଓ ରାଜକୀୟତାର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଇଆସିଛି।

'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାର ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରତୀକବିଶେଷ ହେଉଛି 'ହାଡ଼'। ଚମ୍ପାଫୁଲକୁ ହାତରେ ଧରି ଯାଦୁକରୀ ଯେତେବେଳେ ମନ୍ତ୍ର / ତନ୍ତ୍ର / ଯାଦୁ ମାଧ୍ୟମରେ ଚମତ୍କାର ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ହାଡ଼ ସବୁ ମୁକ୍ତାଫୁଲରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି। ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ହାଡ଼ ନଶ୍ୱରତା ଓ ମୃଣ୍ମୟ ଜଗତର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ମରଣ ଓ ମରଣଶୀଳତାର ପ୍ରତୀକ ମାତ୍ର। ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ଦର୍ଶନାନୁକୋଣରୁ ହାଡ଼ ପ୍ରତୀକଟି ଭିନ୍ନାର୍ଥବୋଧକ। କେତେବେଳେ ଏହା Resilience ଏବଂ Endurance ପ୍ରତୀକ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ Ancestry ଓ ଐତିହ୍ୟର ପ୍ରତୀକ। ପୁଣି କେତେବେଳେ ଏହା ଆଧାତ୍ମିକତା ଓ ମରଣୋତ୍ତର ଜୀବନ / ଜଗତ ସହ ଜଡ଼ିତ ତ ଆଉ କେତେବେଳେ ଏହା Healing ଓ Transformation ସହ ଜଡ଼ିତ। ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବଧାରା ଏବଂ ବିଚାରଧାରା ସହ ଏହା 'ହାଡ଼' ବା 'ଅସ୍ଥି'ର ସଂପର୍କ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଭାବରେ ରହିଛି। ଆଫ୍ରିକାର ସଂସ୍କୃତିରେ ହାଡ଼ରେ ଆଧିଭୌତିକ ବା ଆଧାତ୍ମିକ ଶକ୍ତି ରହିଥିବା କଥା ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି। ସେହିଭଳି ସ୍ଥାନୀୟ ଆମେରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ହାଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ପାରତ୍ରିକ ଜୀବନ, ପୂର୍ବଜ ଓ ଭୂତପ୍ରେତ ବା ଆତ୍ମାମାନଙ୍କ ସହ ଜଡ଼ିତ। କିନ୍ତୁ ୟୁରୋପୀୟ ସଂସ୍କୃତି ମୁତାବକ ହାଡ଼ ସବୁ ମୃତ୍ୟୁ, ମରଣଶୀଳତା ଓ ଆଧିଭୌତିକତାକୁ ଇଙ୍ଗିତ ମାତ୍ର କରିଥାଏ। କାର୍ଲୟୁଙ୍ଗଙ୍କ ଭାଷାରେ "Bones represent the collective unconscious, symbolizing the shared human experiences and archetypes." କିନ୍ତୁ ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍ ଏ ସନ୍ଦର୍ଭରେ ଭିନ୍ନ ମତପୋଷଣ କରି କହନ୍ତି- "Bones represent the repressed emotions, desires, and memories of the unconscious mind." କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ଅସ୍ଥି ବା ହାଡ଼କୁ ବିଭିନ୍ନ କଳା ରୂପରେ, ଚିତ୍ରକଳାରେ, ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ କଳାରେ, ମରଣଶୀଳତା, ଆଧାତ୍ମିକତା ଓ ରୂପାନ୍ତରଣର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହେବ।

ହାଡ଼ ସବୁ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ହେବାର ଅର୍ଥ ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ନିଷ୍ପାପଭାବ, ହୃଦୟର ପବିତ୍ରତା, ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ସତୀତ୍ୱ ଭାବକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ। ହାଡ଼ ମୁକ୍ତାଫୁଲରେ ପରିଣତ ହେବା ଏକ ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ ଓ ବୋଧିସତ୍ତା (Enlightenment)ର କଥା କହିଥାଏ। ଏହା ଅପରପକ୍ଷରେ ପ୍ରେମ, ଉର୍ବରତା ଓ ପ୍ରକୃତି ଚକ୍ରକୁ ମଧ୍ୟ ଏହା ସୂଚିତ କରିଥାଏ। ମୁକ୍ତାଫୁଲ ସଂପଦ ଓ ସମୃଦ୍ଧିର ପରମ ସୂଚକ। ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ, Enlightenment ବା ଜ୍ଞାନପ୍ରାପ୍ତିର ସୂଚକ ଭାବରେ ସୁବିଦିତ। ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଏହା ପବିତ୍ରତା, ସରଳତା, ନିଷ୍ପାପପଣିଆ, ନିର୍ଦ୍ଦୋଷପଣିଆ ଓ ସତୀମେରୀଙ୍କୁ ସାଙ୍କେତିକ ଭାବେ ସୂଚାଇଥାଏ। ସେହିପରି ଜାପାନୀ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହି ମୁକ୍ତାଫୁଲ ସଂପଦ, ସମୃଦ୍ଧି ଏବଂ ସୌଭାଗ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧିବିଶେଷ ଅଟେ। ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ପ୍ରେମ, ଉର୍ବରତା ଓ ପ୍ରକୃତିର ଚକ୍ର ସହ ଜଡ଼ିତ। କାର୍ଲ ୟୁଙ୍ଗଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହି ମୁକ୍ତାଫୁଲ ବୈପରୀତ୍ୟର ମିଶ୍ରଣ ବା ବୈପରୀତ୍ୟର ସମଷ୍ଟି (Integration of Opposites) ଭାବରେ ସଚେତନ ଓ ଅଚେତନ ମନର ମିଶ୍ରଣ ବା ସମଷ୍ଟିକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ସେହିପରି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମନୋବୈଜ୍ଞାନିକ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ- ମୁକ୍ତାଫୁଲଗୁଡ଼ିକ ଅଚେତନ ମନର ଅବଦମିତ ଇଚ୍ଛା, ଆକାଂକ୍ଷା, ଆବେଗ ଓ ସ୍ମୃତିନିଚୟକୁ ସୂଚାଇଥାଏ ମାତ୍ର। ସେକ୍ସପିୟରଙ୍କ The Tempest, ଓସ୍କାର ୱାଇଲଡ୍‌ଙ୍କ 'The Picture of Doroian Gray' ତଥା ଅନେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ, ସ୍ଥପତି ଓ ଚିତ୍ରକଳାରେ ଏଯାବତ୍ ବହୁଭାବରେ ଏହା ଚିତ୍ରିତ ଓ ପୁଲକିତ। ସର୍ବୋପରି ଏହା ଏକ ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ ଆଡ଼କୁ ସୂଚାଇଥାଏ ମାତ୍ର।

କବିତାଟିର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଚାବି ହେଉଛି ‘ରଜାଝିଅ ବେଣୁଫୁଲ’ ଯାହା ସୁଅରେ ସୁଅରେ ଭାସିଯାଇ ଖସିଯାଇଛି । ରଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ ଖସିଯିବାର ଅର୍ଥ ରଜାଝିଅ ତା’ର ପ୍ରେମିକ ସହ ବା ପ୍ରଣୟସାଥୀ ସହ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ହୋଇଛି । ଆବେଗ ଓ ବୈୟକ୍ତିକ ସ୍ତରରେ ସେ ମର୍ମବିଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର୍ ପୋପ୍‌ଙ୍କ ‘ରେପ୍ ଅଫ୍ ଦ’ଲକ୍’ରେ ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ରାଜକୁମାରୀର କ୍ଷମତା, ଆଭିଜାତ୍ୟ, ରାଜକୀୟ ସ୍ଥିତି ବା ଦର୍ଜାକୁ ବୁଝାଏ । ପୁଣି ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ ଆକର୍ଷଣର ପ୍ରତୀକ । ଏହି ଆକର୍ଷଣ ଦୈହିକ, ପାର୍ଥିବ ଓ ଭୌତିକ ଆକର୍ଷଣ ମାତ୍ର । ଅପରପକ୍ଷରେ ଏହା ପୁଣି ରାଜକୁମାରୀର ସତୀତ୍ୱ ଓ ବିଶୁଦ୍ଧତାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ । ପ୍ରେମିକ ପାଇଁ ପ୍ରେମିକାର ବେଣୀଫୁଲ ଖସିଯିବା ଏକ ପ୍ରେମ ଓ ତ୍ୟାଗର କଥା ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ଏଠାରେ ଏହି ‘ରଜାଝିଅ’ ବା ଯୋଗୀ ପାଇଁ ସେହି ରଜବତୀ କନ୍ୟା ଏକ ଏକ ‘ମୁଦ୍ରା’ର ଭୂମିକା ମଧ୍ୟ ନିର୍ବହଣ କରିପାରନ୍ତି । ପଞ୍ଚ- ‘ମ’କାର ସାଧନାରେ ‘ମୁଦ୍ରା’ ଓ ‘ମୈଥୁନ’ର ଗୁରୁତ୍ୱ ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ । ଏହି ବାଟେ ହିଁ ସାଧକ ଦେହରୁ ବିଦେହକୁ ଯାଇଥାଏ ଓ ‘ପରମସୁହ’ ବା ‘ମହାସୁହ’ ତଥା ‘ପରମାନନ୍ଦ’ ବା ‘ପରମ ସୁଖ’ ଲାଭ କରିଥାଏ । ଏହିବାଟେ ହିଁ ସାଧକ ଯାଇ ‘ସହସ୍ରାଚକ୍ର’ରେ ପହଞ୍ଚିଥାଏ । ସବୁରି ମୂଳରେ ଏହି ନିଆଁ, ପାଣି, ପବନ, ମାଟି ଓ ଆକାଶର ପାଞ୍ଚଭୌତିକ ଶରୀର । ସେହି ଶରୀରରୁ ଅଶରୀରର କଥା, ଅସାରରୁ ସାରତମ ତତ୍ତ୍ୱର କଥା ଉଦ୍ଭୂତ, ଉଦ୍ଭୁତ । ୟୁରୋପୀୟ ଲୋକକଥା ହେଉ କି ଆଫ୍ରିକୀୟ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ହେଉ ଅଥବା ଏସୀୟ- ଭାରତୀୟ ଲୋକସଂସ୍କୃତି ହେଉ- ସବୁଥିରେ ଏହାକୁ ପ୍ରେମ, ପ୍ରଣୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପର୍କର ନିବିଡ଼ତମ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ବିଶେଷକରି ଏସୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହାକୁ ସତୀତ୍ୱ, କୌମାର୍ଯ୍ୟ ଓ ବିଶୁଦ୍ଧତାକୁ ସୂଚାଇବାର ମାଧ୍ୟମ ବା ସୂଚକ ତଥା ରୂପକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ଏହା ଏକ ଆକର୍ଷଣ ତଥା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଗୁଣକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ ଯାହା ତା’ର (ରାଜକନ୍ୟାର) ଭୌତିକ ବା ଦୈହିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସୂଚକ ମାତ୍ର । ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯଦି ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ଖସିଯିବା କଥାକୁ ବିଚାର କରାଯାଏ, ତେବେ ଦୁଇ ବିଶିଷ୍ଟ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ କାର୍ଲ୍‌ୟୁଙ୍ଗ୍ ଓ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍‌ଙ୍କ ଅନୁଧ୍ୟାନ, ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ବିଚାର କଥା ଆସିବ । Carl Jungଙ୍କ ଭାଷାରେ- “A Princess’s hair lock represents the anima, the feminine aspects of a male psyche, symbolizing the integration of opposites.” ୟୁଙ୍ଗ୍ ଏହାକୁ ବୈପରୀତ୍ୟର ସମେକନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ୍ ଫ୍ରଏଡ୍ କହନ୍ତି- “A princess’s hair lock represents the repressed emotions, desires, and memories of the unconscious mind.” ଅଚେତନ ମନର ଅବଦମିତ ଇଚ୍ଛା, ଆବେଗ, ସ୍ମୃତି, ଆକାଂକ୍ଷା ଓ ଅଭୀପ୍ସା ପ୍ରଭୃତିର ଏକ ଫେଣ୍ଟାଫେଣ୍ଟି ଅନୁଭବ ଏହାରି ଭିତରେ ପ୍ରକଟିତ ଓ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ଖୋଲିଯିବାର ଅର୍ଥ ରାଜକୁମାରୀ ‘ମୁଦ୍ରା’ ପାଲଟିଯିବା ବା ସମର୍ପିତ ହେବା, ଅଥବା କାମନାକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ଅବା ଅଭିସାରମଗ୍ନ ହେବା । Shakespeareଙ୍କ ‘The Tempest’, ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ପୋପ୍‌ଙ୍କ ‘Rape of the lock’ ବା Brothers Grimmଙ୍କ ‘Rapunzel’ ପ୍ରଭୃତିରେ ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ବା Hair lock କଥା କୁହାଯାଇଛି । କଳାତ୍ମକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରକଳାଠାରୁ ସ୍ଥାପତ୍ୟ-ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ କଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମୂର୍ତ୍ତିକଳାଠାରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାରସ୍ୱତ କଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁଥିରେ ଏହି ବେଣୀଫୁଲ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଏହା ପ୍ରେମ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଓ କ୍ଷମତାର ଧାରକ, କାରକ ଓ ଗୁଣକ (Holder / Base, Factor, and Multiplier / Coefficient) ଭାବରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଛି । ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି ଏହି ଘଟଣା ବାରମ୍ବାର ପୁନରାବୃତ୍ତି ହୋଇଛି । ସେହି ଗୋଟିଏ ଫୁଲରେ କୋଟିକୋଟି ମଣିଷଙ୍କ ମୂଳ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କୋଟି ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ । ବାହ୍ୟାର୍ଥରେ ଏହା ଲିବିଡୋର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗୃହୀତ ହେଲେ ହେଁ ଗୁହ୍ୟାର୍ଥରେ ଏହା ଅନନ୍ୟ ‘ସିଦ୍ଧି’, ‘ସଫଳତା’, ‘ମହାସୁହ’, ‘ନିର୍ବାଣ’ ଓ ‘ମୁକ୍ତି’ର ହେତୁ ପାରମାର୍ଥିକ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅନ୍ୱେଷାକୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ । ଏହା ହିଁ ଗୁରୁପ୍ରସାଦୀୟ ଚମ୍ପାଫୁଲର ଏକ ଅନୁପମ ଅନନ୍ୟତା, ବିଚିତ୍ର ବ୍ୟଂଜନା ତଥା ଅର୍ଥଗତ ବିସ୍ମୟ ମାତ୍ର । ଏଇଠି ଏଇ ଗୋଟିଏ ଫୁଲରେ କୋଟି ମଣିଷ ମୂଳ ରହିବା ସହ ପୌନପୌନିକ ଘଟଣାର ପରିସମାପ୍ତି ହୋଇଛି । ଏହା ସନେଟ୍ ବା ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶପାଦୀ କବିତାର ପ୍ରଥମ ଆଠଧାଡ଼ିର ‘ଘଟଣାର ଅବତାରଣା’ ନ୍ୟାୟସଂଗତ କାବ୍ୟଚର୍ଯ୍ୟା ମାତ୍ର । ଏହାପରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ସନେଟ୍‌ର ଶେଷ ଛ’ଧାଡ଼ି, ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ ଘଟଣାର ଫଳାଫଳ ତଥା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କ୍ରିୟା-ଅଭିକ୍ରିୟାବଳୀ । ସନେଟ୍‌ର ଏହି ଭୋଲ୍ଟା (Volta) ଏହାକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହି Turn / Fulcrum / Hinge ଚମ୍ପାଫୁଲ କବିତାରେ ଅନନ୍ୟ । କାରଣ ଏଠାରେ ପେଟ୍ରାର୍କୀୟ ସନେଟ୍ ପରି ୮+୬ ସନ୍ଧିସ୍ଥଳ ଓ ସେକ୍ସପେରୀୟ ସନେଟ୍ ପରି ୧୨+୨ ସନ୍ଧିସ୍ଥଳ ଉଭୟଠାରେ ଦୁଇଟି ଭୋଲ୍ଟା ରହିଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ସନେଟ୍‌ର

ପ୍ରଥମ ଆଠଧାଡ଼ି ପରେ ଓ ପୁଣି ପ୍ରଥମରୁ ୧୨ ଧାଡ଼ି ପରେ ଚମତ୍କାର ଚିନ୍ତନଗତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଯାଏ।

ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର ଭଂଗୀରେ କବି ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ତାରୁଣ୍ୟ ବା ବୟସର ଅପରିପକ୍ୱତାକୁ ପଛରେ ପକାଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିପକ୍ୱ ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ତଥା ଶକ୍ତି ଓ ଅଜସ୍ର ସମ୍ଭାବନା ବାଢ଼ିଛନ୍ତି। ଏକ ସଫଳ ସନେଟ୍‌ର ବା ସଫଳ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶପାଦୀ କବିତାର ଯେଉଁ ପ୍ରମୁଖ ଲକ୍ଷଣ ବା ଯୋଗ୍ୟତା ରହିବା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ- ତାହାକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ କବି ଶ୍ରୀ ମହାନ୍ତି ସର୍ବତୋଭାବେ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ।

ଚମ୍ପାଫୁଲର ମହକରେ ପଥର ତରଳେ ସତ, ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ସମୁଦ୍ର ବାଟଭୁଲେ, କୂଳଡିଏଁ ସତ, ଚମ୍ପାଫୁଲର ତୀବ୍ର ମହକରେ ଭରାନଈ ଛାତି ଶୁଖେ ସତ, ପୁଣି ରଜବତୀ କନ୍ୟା ଲାଗି ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଯୋଗୀଟିଏ ମଶାଣିର ଭୂତପ୍ରେତ ଛାଡ଼ି ମଦନରେ ମାତିଥାଏ ସତ, ଚମ୍ପାଫୁଲର କୁହୁକ ଓ ମହକରେ ପଥର ପାଲଟି ରଜାପୁଅ ହୁଏ ସତ, ତା'ର ହାଡ଼ ସବୁ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ହେବା ଅଥବା ରଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ ଏହି ଚମ୍ପାଫୁଲର ଦାରୁଣ କୁହୁକ ଓ ମହକରେ ଫିଟିଯାଏ, ଖସିଯାଏ, ଭାସିଯାଏ ସୁଏ ସୁଏ ସତ, ବା ଗୋଟିଏ ଫୁଲରେ କୋଟିକୋଟି ମଣିଷର ମୂଲ ହେବା କଥା ମଧ ସତ ହୋଇପାରେ। କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା ରୂପାନ୍ତରଣ ହୁଏ କିପରି ? ତା'ଭିତରେ ଏମିତି କେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବା କ୍ରିୟା-ପ୍ରତିକ୍ରିୟା-ଅଭିକ୍ରିୟାଦି ଘଟେ ଯେ, ପଥର ବେଳେ ତରଳିଯାଏ ତ ଆଉ ବେଳେ ରଜାପୁଅରେ ପରିଣତ ହୁଏ ? ପୁଣି ହାଡ଼ ସବୁ ମୁକ୍ତାଫୁଲ ହୁଏ ତ, ରଜାଝିଅ ବେଣୀଫୁଲ ଖସିଯାଏ, ଭାସିଯାଏ ସୁଏ ସୁଏ ବା ଭରାନଈ ଛାତି ଶୁଖିଯାଏ ତ ପୁଣି ଯୋଗୀଟିଏ ମଦନରେ ମାତିଯାଏ ! ଏହି Action- Reaction ବା କ୍ରିୟା-ଅଭିକ୍ରିୟା ମଧବର୍ତ୍ତୀ କ୍ରିୟା-ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଦି ସନେଟ୍‌ର ଶେଷ ଛଅ ଧାଡ଼ିରେ ରହିଛି।

ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ଏତେ ଦାରୁଣ କୁହୁକ ରହିଛି ଯେ, ରକ୍ତରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯାଏ। ଏହି ରକ୍ତରେ ନିଆଁ ଲାଗିବାର ଅର୍ଥ ଗଭୀର, ସାନ୍ଦ୍ର, ଭୀଷଣ ଶକ୍ତିର ସଂଚରଣ ହେବା। "Fire in blood represents intense passion, drive and energy. Fire is often associated with purification and transformation, suggesting that the individual's emotions and desires are being refined and transformed." ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରକ୍ତରେ ନିଆଁ ଖେଳିଯିବା ଏକ ବିଶୁଦ୍ଧିକରଣ ଓ ରୂପାନ୍ତରଣର ପ୍ରତୀକ ମାତ୍ର। ରକ୍ତରୁ ନିଆଁ ସଂଚରିତ ହୋଇ ଛାତିରେ ଲାଗିବାର ଅର୍ଥ ହୃତ୍‌ଚକ୍ରରେ ପ୍ରେମ, ଉଷ୍ମତା ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି ହେବା। ଏହାପୁଣି ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଆଲୋକ ବା ମାନବର ଇଚ୍ଛା, ଆବେଗ ଓ କ୍ରିୟାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଝାଏ। ସେହିପରି ଛାତିରୁ ଏ ନିଆଁ ଯାଇ ଖେଳିଯାଏ, ଚରିଯାଏ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ସାରା ଦେହରେ। ଏହା ଏକପ୍ରକାର Life force ଏବଂ vitalityକୁ ଦର୍ଶାଇବା ସହିତ ଏକପ୍ରକାର ଆଧାତ୍ମିକ ଉତ୍ଥାନ ବା Spiritual Awakeningକୁ ବୁଝାଏ। ଏହାର କାରଣ ମଧ ସ୍ୱଷ୍ଟ। "Breath is often associated with the life force, and fire represents vitality and energy. Together, they symbolize the spark of life that animates the body. Again, in some spiritual tradition, the breath of fire represents the awakening of the Kundalini energy, which is said to reside at the base of the spine." ମୂଳାଧାର ଚକ୍ରଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ଏହି କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ସହସ୍ରା ଆଡ଼କୁ ଉଠିଥାଏ। ସାରା ଦେହରେ ଔଜଲ୍ୟ ଖେଳିଯାଏ। କବିଙ୍କ ଭାଷାରେ ଦେହରେ ଖେଳିଯାଏ ବିଜୁଳି ଚମକ। ଏହି ବିଜୁଳି ଚମକ ଖେଳିଯିବା ମଧ Illumination, ଅନ୍ତଦୃଷ୍ଟି (Insight) ଏବଂ ଆଧାତ୍ମିକ ଉତ୍ଥାନ (Spiritual Awakening) ଓ ବୁଦ୍ଧତ୍ୱ (Enlightenment)ର ପରମସୂଚକ ଓ ଗୁଣକ ଉଭୟ।

ପୁଣି ଏହି ବିଜୁଳି ଚମକ ଯାହା ଦେହରେ ଦେହରେ ଖେଳିଯାଉଥିଲା, ଚରିଯାଉଥିଲା, ବିସ୍ତରି ଯାଉଥିଲା, ତାହା ପୁଣି ପୁଞ୍ଜିଭୂତ ହୋଇ ବଣନିଆଁରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି। ଏଠାରେ ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବା ଏହି 'ବଣନିଆଁ' ବାସ୍ତବପକ୍ଷେ ଅତୀବ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ। ଏକପକ୍ଷରେ ଏହା Transformation ବା ରୂପାନ୍ତରଣ, Renewal ବା ନବୀକରଣର ପ୍ରତୀକ ହେଲାବେଳେ ଅପରପକ୍ଷରେ ଏହା ପବିତ୍ରକରଣ (Purification) ଓ ନିର୍ମଳୀକରଣ / ବିମଳୀକରଣ (Cleansing)ର ପ୍ରତୀକ। ପୁଣି ଏହି ବଣନିଆଁ ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ଉଭୟକୁ ଏକତ୍ର କରେ, ଇଙ୍ଗିତ କରେ, ହାତଠାରି ଡାକେ, ଆଖିଠାରେ ଓ ସର୍ଜନଶୀଳତାର ନୂଆ ପଥ ଆବିଷ୍କାର କରେ। ବଣନିଆଁ ଜୀବନର ଚାକ୍ରିକ ପ୍ରକୃତିକୁ ଦର୍ଶାଏ। ସେଥିପାଇଁ କୁହାଯାଇଛି "Forest fire represents the cyclical nature of life, where destruction precedes rebirth." ପୁଣି ବଣନିଆଁ ପୁରାତନକୁ

ନଷ୍ଟ କରି ନବ ପ୍ରଜନ୍ମକୁ କଅଁଳିବାର ବାଟ ଫିଟାଏ। ଯଥାର୍ଥରେ ବଣନିଆଁ ତା'ର ପ୍ରକୃତି କ୍ରମେ ରୂପାନ୍ତରଣ, ପୁନର୍ନବା, ନବାୟନ ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମର ପ୍ରତୀକ, କାରଣ ଓ ଗୁଣକ ମାତ୍ର। ବଣନିଆଁ ବିଧ୍ୱଂସ ସହ ପ୍ରଚଳିତ ସଂରଚନା ଓ ଗତାନୁଗତିକତାର ବିଧ୍ୱଂସ ବା ବିନିର୍ମାଣକୁ ବୁଝାଏ। ପୁଣି ଏହା ଭୟ, ବିପଦ, ଉତ୍ସାହ, ସାନ୍ଦ୍ରତା, ବଳିଷ୍ଠ ଇଚ୍ଛା, ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଶକ୍ତି, ସମନ୍ୱୟ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରତୀକ ମଧ୍ୟ। ନେଟିଭ୍ ଆମେରିକାନ୍ ସଂସ୍କୃତିରେ ବଣନିଆଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପୁନର୍ନବା ବା Spiritual Renewal, ବିଶୁଦ୍ଧୀକରଣ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଗତ ସହ ସଂଯୋଗକୁ ବୁଝାଇଥିଲା ବେଳେ ଗ୍ରୀକ୍ ପୁରାଣ ଅନୁସାରେ ଏହା ହେଉଛି ଦିବ୍ୟ କ୍ଷମତା, ସର୍ଜନାଶକ୍ତି ଓ ରୂପାନ୍ତରଣ ପ୍ରଭୃତିର ପ୍ରତୀକବିଶେଷ। ଆଫ୍ରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ବଣନିଆଁକୁ ଗୋଷ୍ଠୀଜୀବନ, ସହାୟତା, ସମନ୍ୱୟ ଓ ପ୍ରାତିକୂଲ୍ୟ ବିରୋଧରେ ଲଢ଼େଇ କରିବାର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ। ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ବଣନିଆଁର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନେକ। କାର୍ଲ୍‌ଯୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ପରି ମନୋବିଜ୍ଞାନୀମାନେ ବଣନିଆଁକୁ ସାମୂହିକ ଅଚେତନ (Collective Unconscious)କୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବା କଥା କହିବା ସହ ଏହାକୁ Shared human experience ଏବଂ ଆର୍କିଟାଇପ୍ ଭାବରେ ଦେଖନ୍ତି। ଠିକ୍ ସେହିପରି ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍ ଏହି ବଣନିଆଁକୁ ଅଚେତନ ମନ (The unconscious mind)ରେ ଥିବା ସ୍ମୃତି ଓ ଅବଦମିତ ଆବେଗ ଓ ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ବୋଲି କହନ୍ତି। Ray Bradburyଙ୍କ 'Fahrenheit 451' ଏବଂ Cormac McCarthyଙ୍କ 'The Road'ରେ ଏହି ବଣନିଆଁ କଥା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଛି। ସେହିପରି T. S. Eliotଙ୍କ 'The Waste Land'ରେ ବଣନିଆଁ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ନବଜୀବନ ଓ ରୂପାନ୍ତରଣର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ। ସେହିପରି ଡିଲାନ୍ ଥୋମାସ୍‌ଙ୍କ 'Do Not Go Gentle into That Good Night'ରେ ବଣନିଆଁ ଉତ୍ସାହ ଓ ଜୀବନଶକ୍ତିର ପ୍ରତିନିଧି ବା ଗୁଣକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ।

'The Waste Land'ର 'The Fire Sermon'ରେ ଏଲିଅଟ୍ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବା ନିଆଁ ପୁରୁଣା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଓ ରୂଢ଼ିବାଦୀ ମନୋବୃତ୍ତିର ବିଧ୍ୱଂସ କରି ନବନିର୍ମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଭିପ୍ରେତ। ଏଣୁ ଏହା ନବଜନ୍ମ, ପୁନର୍ଜନ୍ମ, ପୁନର୍ନବା ବା ନବପ୍ରଜନ୍ମର ପ୍ରତୀକ ବିଶେଷ ଅଟେ। ସେହିପରି ରବର୍ଟ ଫ୍ରଷ୍ଟଙ୍କ 'Fire and Ice'ରେ ଏହି ବଣନିଆଁ ଇଚ୍ଛା, ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଭୃତି ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ନିର୍ମାଣ ଉଭୟକୁ ବୁଝାଏ। 'The Hollow Men'ରେ ଏଲିଅଟ୍ ଏହି ନିଆଁଦ୍ୱାରା ପୀଡ଼ନ, ଯନ୍ତ୍ରଣା ଓ କଷ୍ଟଦ୍ୱାରା ବିଶୁଦ୍ଧୀକରଣକୁ ସୂଚାଇଲା ବେଳେ Langston Hughes ତାଙ୍କ 'Song of the Smoke'ରେ ପ୍ରକୃତିର ବିଶୁଦ୍ଧୀକରଣ ଓ ବିମଳୀକରଣ (Cleansing Power)କୁ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି। ସେହି ସୂତ୍ରରେ Gwendolyn Brooks ତାଙ୍କ 'The Fire This Time'ରେ ବଣନିଆଁ Social Unrest ଏବଂ ସମୟର Racial Tensionକୁ ପ୍ରତୀକିତ କରିବା କଥା କହିଥିଲାବେଳେ Mark Doty ତାଙ୍କ 'Fire Sermon'ରେ ମଣିଷର ବେଖିଆଲି ଭାବର କୁପରିଣାମ (ଦୁଷ୍ପରିଣାମ) ଓ ପାରିବେଶିକ ଅବକ୍ଷୟ-ଅଧଃପତନକୁ ସୂଚାଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର। ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର ସୋସିଆଲ କମେଣ୍ଟାରି ହୋଇଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ। ସେହିପରି Mary Oliverଙ୍କ 'Wildfire'ରେ ବଣନିଆଁ ପ୍ରକୃତିର Transformative Power ଓ ମଣିଷର ଅନୁଭୂତିକୁ ଦର୍ଶାଇଥିଲା ବେଳେ Warsan Shireଙ୍କ 'Fire'ରେ ପୁରୁଣା ଘା'ର ଜ୍ୱଳନ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ମୁକ୍ତିର ପଥ ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଭାବରେ ବଣନିଆଁକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। ସେହିପରି ଚିତ୍ରକଳା, ସ୍ଥାପତ୍ୟକଳା, ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟକଳା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କଳାରୂପରେ ରୂପାନ୍ତରଣ, ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମ-ପୁନର୍ନବା ତଥା ବିଶୁଦ୍ଧୀକରଣ ଓ ପବିତ୍ରକାରୀ କାରକ ଭାବରେ ବଣନିଆଁକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଆସିଛି। ସେ ସୂତ୍ରରେ ଏଠାରେ ବଣନିଆଁର ଗୁରୁତ୍ୱ ଅନୁମେୟ।

ପୁଣି ରକ୍ତର ନିଆଁ, ଛାତି-ନିଃଶ୍ୱାସର ନିଆଁ ସାରା ଦେହର ବିଜୁଳି ଚମକ ବଣନିଆଁରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସବୁକିଛି ଜାଳିପୋଡ଼ି ଦେଲାପରେ ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିଛି। ଏହି 'ମାଂସଫୁଲ' ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତୀକବିଶେଷ ଅଟେ। ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଭାବରେ କବି ଗୁରୁପ୍ରସାଦଙ୍କ ଏହି କବିତାରେ ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା ଏକ ଗଭୀର ଓ ଗମ୍ଭୀର ସାଂସ୍କୃତିକ ଅବବୋଧ ଆଡ଼କୁ ଇଙ୍ଗିତ କରିଥାଏ। ଗୋଟିଏ ପକ୍ଷରେ ଏହା Transformation ବା ରୂପାନ୍ତରଣ କ୍ରମେ ଏକ Spiritual Awakening ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନ, ପ୍ରବୁଦ୍ଧନ (Enlightenment), ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜାଗରଣ, ସଚେତନ ଓ ଉଚ୍ଚତର ଚେତନାଗତ ଉପଲବ୍ଧିକୁ ବୁଝାଏ। ଅପର ପକ୍ଷରେ ଏହା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିକାଶ, ମଣିଷର ଅସୀମ କ୍ଷମତା ଓ ବିଭବ (Human Potential), ସର୍ଜନଶୀଳତା (Creativity) ଓ ଆତ୍ମଜିଜ୍ଞାସା ବା ଆତ୍ମାନୁଭୂତି (Self-realization) ପ୍ରଭୃତିକୁ ସୂଚାଇଥାଏ। ମାଂସଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବାର ଅର୍ଥ healing process, transformation ଏବଂ ଭୌତିକ, ଆବେଗିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବସ୍ତୁର ପୁନର୍ନବା ବା ପୁନର୍ଜନ୍ମ ସହ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ। ଏଥିରେ ସର୍ଜନାତ୍ମକ ଝଲକ ମଧ୍ୟ ରହିଛି। ଏଣୁ ଏକପକ୍ଷରେ ଏହାକୁ

କଳାତ୍ମକ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର Manifestation ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ। ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବା ପୁଣି ସବୁ କିଛି ଜଳିପୋଡ଼ି ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲା ପରେ- ଏକପକ୍ଷରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ Life after Death ବା ପୁନର୍ଜନ୍ମ, ପୁନର୍ଜୀବନର କଥା ହିଁ କୁହାଯାଇଛି। ଏଣୁ ଏହା ଜନ୍ମର ଚକ୍ର, ମାନବର ବିକାଶ, ପତନ, ବିଧ୍ୱଂସ ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଦର୍ଶାଇଥାଏ। ପ୍ରାକୃତିକ ଜୀବନ ଓ ଜୀବନର ପ୍ରାକୃତିକ ସ୍ୱରୂପ ଏତଦ୍ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଫଳିତ ଓ ଅଭିବ୍ୟଂଜିତ ହୋଇପାରିଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ।

ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ଏବଂ ତନ୍ତ୍ରମାର୍ଗରେ ମାଂସ ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିବାର ଅର୍ଥ କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଶକ୍ତି ଜାଗ୍ରତ ହେବା ସହ ଆତ୍ମ ଉପଲବ୍ଧି, ଆଧାତ୍ମିକ ବିକାଶ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମିକ ଉତ୍ତରଣ ହେବା। ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମରେ ଏହି ଧାରଣା ଦେହ ଓ ଆତ୍ମାର ପୁନର୍ଜୀବନ (Resurrection)କୁ ବୁଝାଏ। ଏତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିର ରୂପାନ୍ତରଣ ଓ ନବାୟନ ଘଟିଥାଏ। ସେହିପରି ଗ୍ରୀକ୍ ପୁରାଣରେ Dionysus (ଡାୟୋନିସସ୍) ଏବଂ ଅଙ୍ଗୁରଲତାର ପୁଷ୍ପାୟନ କାହାଣୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଜୀବନଚକ୍ର, ତଥା ଜୀବନ, ମୃତ୍ୟୁ ଓ ପୁନର୍ଜୀବନର ଚାକ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା କଥା କୁହାଯାଇଛି। ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ କାର୍ଲଯୁଙ୍ଗ୍ କହନ୍ତି- "The flowering of flesh represents the process of individuation, where the individual integrates their opposites and becomes a whole." ତାଙ୍କ ମତରେ ବିରୋଧାଭାସ ଓ ବୈପରୀତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ପାରସ୍ପରିକ ବିରୋଧୀ ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମେକନ ବା ସମନ୍ୱୟ- ମାଧ୍ୟମରେ ଏକ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଫୁଟି ଉଠିବାର ସୂଚନା ମିଳିଥାଏ। ସେହିପରି ବିଖ୍ୟାତ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଡକ୍ଟର ସିଗ୍‌ମଣ୍ଡ ଫ୍ରଏଡ୍ ଏହି ମାଂସ ଫୁଲହୋଇ ଫୁଟିବାକୁ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି। ସେ କହନ୍ତି ମାଂସ ଫୁଲହୋଇ ଫୁଟିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅଚେତନ ମନ (Unconscious Mind)ରେ ଥିବା ଅବଦମିତ ସ୍ଥିତି, ଇଚ୍ଛା, ଆବେଗ ନିଚୟର ପରିପ୍ରକାଶ। ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ ଏହା ଏକ ଚରମ ଓ ପରମ ବିକାଶ, ଅଭ୍ୟୁଦୟ, ରୂପାନ୍ତରଣ, ନବାୟନ, ପୁନର୍ନବା ଓ ପୁନର୍ଜନ୍ମକୁ ବୁଝାଏ, ଯାହା ସର୍ବୋପରି ସାଧକ (ବ୍ୟକ୍ତି)ର ଚୈତନ୍ୟଗତ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପଲବ୍ଧି ବା ଜାଗରଣକୁ ସୂଚାଏ। ସାଧକର କୁଣ୍ଡଳିନୀ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇ ବିବିଧ ମାଧ୍ୟମରେ (ସେ ମୁଦ୍ରା ହେଉ କି ମୈଥୁନ, ସେ ମଦ ହେଉ କି ମତ୍ସ୍ୟ ବା ମାଂସ) ତା'ର ଶରୀରରେ ବିବିଧ ଚକ୍ର ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ ଏବଂ ଏହିପରି ତା'ର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ବଢ଼ିଥାଏ, ଅନ୍ତର୍ମୁଖୀ ଦୃଷ୍ଟି ବଳରେ ସେ ନିଜକୁ ଜାଣିପାରେ ଓ ଦେହ ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ବିଦେହର ସଂଧାନ ଲାଭ କରିଥାଏ। ଏ ସୂତ୍ରରେ ଚମ୍ପାଫୁଲକୁ ବାହ୍ୟ ଭାବରେ ଯୌନତା, ଲିବିଡୋ, Lust ବା କାମନାର ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ ମଧ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଉତ୍ତରିତ ଚେତନାରେ ଉତ୍ତରଣ କ୍ରମେ ପାଠକ ଏହାକୁ ଦେହ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦେହକୁ ଯିବାର ସାଧନ ଭାବରେ ଆବିଷ୍କାର କରିଥାଏ। ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତି, ପ୍ରଥା- ପରଂପରା, ଲୋକବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଭୃତି ଆଧାରରେ ବିଚାର ମୀମାଂସା କଲେ 'ଚମ୍ପାଫୁଲ' କବିତାରେ ଘଟିଥିବା ଘଟଣା ଓ ତା'ର ଫଳାଫଳକୁ ଆଖିଆଗରେ ରଖି ଏତକ କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ ଏଠାରେ ମାତ୍ର ଚଉଦ ଧାଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ମାନବ ସଭ୍ୟତା ଓ ମାନବ ସଂସ୍କୃତି ବା ମାନବ ଜାତିର ଓ ମାନବାତ୍ମାର କ୍ରମାନ୍ୱୟୀ ବିବର୍ତ୍ତନର ମନ୍ମୟ ଦସ୍ତାବିଜ୍ ତଥା ତନ୍ମୟ ଇସ୍ତାହାର ମାତ୍ର। ମାନବାତ୍ମାର ବିଶୁଦ୍ଧନ, ବିକାଶ, ପ୍ରକ୍ଷାଳନ ପାଇଁ ଏତେ ଜନ୍ମ, ଏତେ ଛନ୍ଦ, ଏତେ ମୃତ୍ୟୁ, ଏତେ ଜ୍ୱାଳା, ଏତେ ନିଆଁ, ଏତେ ପଥ, ଏତେ ମତର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଛି। ଏଣୁ ତାକୁ ଲାଭା ପରି ଉତ୍ତପ୍ତ ନିଆଁରେ ପଥର ହୋଇ ବି ତରଳିବାକୁ ପଡ଼ିଛି। ଏଥିପାଇଁ ତାକୁ ନିଆଁରେ ଜଳିପୋଡ଼ି ଛାରଖାର ହୋଇଯିବାକୁ ପଡ଼ିଛି। ତେବେ ଯାଇ ସେ ହେବ ଶୁଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସମ ଦେଦୀପ୍ୟମାନ, ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ଏବଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଅମ୍ଳାନ ଓ ମନ୍ୟୁମାନ।

ନିଷ୍କର୍ଷ: ପ୍ରତୀକ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ରହିଛି। ଯଥା- ସାର୍ବଜନୀନ ପ୍ରତୀକ (Universal Symbol), ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରତୀକ (Cultural Symbol), ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରତୀକ (Personal Symbol), ଆଦିମ ପ୍ରତୀକ ବା ପୁରାତନ ବା ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରତୀକ (Archaic Symbol), ଅମୂର୍ତ୍ତ ବା ଭାବାତ୍ମକ ପ୍ରତୀକ (Abstract Symbol), କଂକ୍ରିଟ୍ ବା ମୂର୍ତ୍ତ ପ୍ରତୀକ (Concrete Symbol), ଅନୁସଂକେତକ ବା ଚିହ୍ନାତ୍ମକ ବା ପ୍ରାରୂପାତ୍ମକ ପ୍ରତୀକ (Iconic Symbol), ଆନୁକ୍ରମିକ ପ୍ରତୀକ (Indexical Symbol), ଲାକ୍ଷଣିକ ବା ଚୈହ୍ନିକ ପ୍ରତୀକ (Emblematic Symbol) ଓ ରୂପକ ପ୍ରତୀକ (Metaphorical Symbol)। ଆଲୋଚ୍ୟ କବିତାରେ ବିବିଧ ଭାବରେ ବିବିଧ ପ୍ରତୀକ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଛି ବୋଲି ଜଣେ ସଚେତନ ପାଠକ ବିବେଚନା କରିପାରେ। କାରଣ କବିତାଟି ଆମୂଳାନ୍ତ ବିରୋଧାଭାସରେ ଜୁଗୁବୁଗୁ। ଅପର ଅର୍ଥରେ କବିତାଟି ବା ସନେଟ୍‌ଟି କବିତାର ଭାଷା (ବିରୋଧାଭାସ)ରେ ଆମୂଳାନ୍ତ ରଚିତ, ଦୀକ୍ଷିତ ଓ ପ୍ରଗଳ୍‌ଭ। ଏଥିପାଇଁ କବିତାଟିରେ ପଥର ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକରେ ତରଳେ ବା ସମୁଦ୍ର ବାଟଭୁଲେ ବା ଭରାନଈ ଛାତି ହଠାତ୍ ଶୁଖିଯାଏ। କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ, ଏହି ପ୍ରତୀକ ସବୁର ସଫଳ ପ୍ରୟୋଗଦ୍ୱାରା କବିତାଟିର ବ୍ୟଂଜନା ଶକ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରିପାରିଛି। ଏଣୁ ଏପରି ଏକ ରହସ୍ୟମୟ ଆଧୁନିକ

କବିତା ତଥା **"ନୂତନ ସାଂଧ କବିତା"** ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କାହିଁକି ଅଧିକନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ବିରଳ। ଏକ ବାକ୍ୟରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରକୃତପକ୍ଷେ ଏହା ଖାଲି 'ଆଧୁନିକ କବିତା' ବା 'ନୂତନ କବିତା' ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହା ଏକ ଅନନ୍ୟ ଅନୁପମ, ଅଦ୍ୱିତୀୟ **"ଆଧୁନିକ ସନ୍ଧାଭାଷାର କବିତା", "ନୂତନ ସନ୍ଧ୍ୟାଭାଷାର କବିତା"** ବା **"ନୂତନ ଚର୍ଯ୍ୟାଗୀତିକା"** ମାତ୍ର।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ :

୧. ମହାନ୍ତି, ଗୁରୁପ୍ରସାଦ, ରାଓ, ଭାନୁଜୀ, ନୂତନ କବିତା, କଟକ: ଜନଶକ୍ତି ପୁସ୍ତକାଳୟ, ୧୯୫୫।

୨. Cirlot, J. E., A Dictionary of symbols (Translated from the Spanish by Jack Sage), London: Routledge, 1971.

୩. Chwalkowski, Farrin, Symbols in Arts, Religion and Culture: The Soul of Nature, Cambridge Scholars Publishing, 2016.

୪. Hodder, Ian (Ed.), The Meanings of Things: Material Culture and Symbolic expression, London & New York: Routledge, 2004.

୫. Geertz, Clifford, The Interpretation of Cultures, New York: Basic Books Inc. Publishers, 1973.

୬. Ferber, Michael, A Dictionary of Literary Symbols, Cambridge University Press, 1999.

୭. Jung, Carl G., Man and his Symbols, New York: Doubleday, 1988.

❖ ❖ ❖